

bulletin Střediska východočeských spisovatelů

číslo 44 ♦ ročník XII ♦ 2016

Jana Wienerová: Letní noc

NA SLOVÍČKO S BÁSNÍKEM LUBOŠEM ZELENÝM

Luboši, známe se už ze setkávání v někdejším nakladatelství Kruh Hradci Králové. Po vzniku Střediska východočeských spisovatelů v Pardubicích jsme se začali sporadicky potkávat na jeho akcích, stručně řečeno: věděli jsme o sobě. Tvé básnické působení nám bylo od samého začátku velmi sympatické.

Jak vzpomínáš na doby nakladatelství KRUH v Hradci Králové, co ti ty časy přinesly a jak vidíš současnost?

V dobrém a s nostalgií, především pak vzpomínám na lidi. Vidím šedovlasého ředitele Jana Kubíčka a pozdějšího ředitele básníka Vladimíra Brandejse, jejich zástupce a posledního ředitele, prozaika Jana Dvořáka, redaktory básnířku Lenku Chytilovou a básníka Františka Schildbergera. Ale cítím i tu atmosféru vyvěrající ze zdí a schodů budovy na Malém náměstí, kterými prošly desítky velkých i skromnějších autorů nejrůznějších druhů literatury. A tahle budova měla svého genia loci a nebyl znázorněn podobou hada, spíš jeho opakem, rohem hojnosti. Pochopitelně ne pro každého otevřeným. O tom bych mohl povídat, kolikrát mi můj rukopis dopadl na hlavu (a řada z nich navždy). A oprávněně. Nicméně, v několika případech jsem byl i úspěšným autorem, s básněmi ve sborníku Pohledy (1974) jsem zaznamenán blokem básní a s dvěma vydanými pohádkovými knihami a třetí připravenou k vydání před zánikem nakladatelství. Nestěžuji si a jsem redaktorům vděčný za často i nadměrnou pomoc. Dnes by mnoho celostátně vydávaných titulů potřebovalo takové rádce. Jejich editorský um, včetně trpělivé přípravy rukopisu i autora ke knižnímu finále. Abych nezapomněl, nakladatelství KRUH a literární soutěže Rychnov, to byl pro mne oboustranný poetický teleporting. Potom následovala cesta na Bieblovy Louny a někdy i na Dobříš či Wolkerovu Polianku.

Proč jsi vlastně začal psát poezii a k čemu jsi za ta léta, po která jsi u ní setrval, dospěl? Shrň pro nás svou poetickou tvorbu. Případně její etapy. Je známo, že jsi pro čtenářskou obec i leckteré osobnosti z minulosti představil.

Proč, nevím, asi jsem chtěl zaznamenávat své fantazie. V prvním ročníku střední školy jsem doma objevil dva ročníky svázaného Studentského časopisu (roč. 1936 a 1937), který matka odebírala při studiu na Gymnáziu v Trutnově. Tam jsem si pročítal básně tehdejších středoškoláků, Josefa Kainara, Jana Pilaře, Aleny Vrbové, Ivana Blatného, Hanuše Boona a dalších. Našel jsem v jejím albu i jejich fotografie z letního tábora v Řadově u Brandýsa nad Orlicí, který založil otec Václava Havla, V. M. Havel. Na pobyt matka často vzpomínala, včetně

zmíněných autorů. V časopise byly nejen básně a prózy studentů, ale i polemiky nad básnickými a prozaickými výtvy, psané drobným písmem, aby se vešlo co nejvíce diskutujících. A tyhle básně mi byly bližší, než ty čítankové od stejných autorů. U těch jsem se začal učit Jak se dělá báseň. Později, na vysoké škole v Brně, kde jsem začal studovat lesnictví, starší mládenci začali vydávat cyklostylovaný časopis LEF (tedy zkratka Lesnická fakulta, ne, jak bylo někdy omylem vykládáno Levá fronta), ten jsem později redigoval a psal své skororecenze a básně. To bylo koncem šedesátých let, kdy jsem kolportoval (na vyžádání) LEFa i do redakce časopisu Host do domu. Tam jsem mohl uvidět mé živé brněnské polobohy Oldřicha Mikuláška a Jana Skácela, stejně jako prozaika a dramatika Milana Uhde a prozaika Jana Trefulku, ale i šéfredaktora Vědy a život, literárního kritika Olega Suse. V Brně ale také začal vycházet měsíčník Kurýr, kde tehdy mladofrontovní redaktor Ludvík Štěpán (básník, prozaik a překladatel-polonista, a na přelomu tisíciletí již univerzitní profesor) vedl kulturní dvoustranu a publikoval verše a prózu mladých autorů. Později vznikl Kurýr klub, kde jsme své výtvy četli a okruh autorů se rozšiřoval i plošně, tedy o Ostraváky, Pražáky a další. Na Kurýr-kluby docházeli i vzdělaní katoličtí básníci Zdeněk Rotrekl a Klement Bochořák, s nimiž jsme měli časté rozhovory o tvorbě, ale i o literárním dění v Brně v dobách dřívějších. Navlečen do maskáčů jsem v Plzni v roce 1969 objevil v časopise Voják poradnu pro básníky, kterou řídil dřívější Pardubičák, básník a překladatel Vlastimil Maršiček, to byla moje další literární akademie. A i publikační možnost, dokonce honorovaná. V posledním čísle Kurýra jsem uspěl i se sloupkem otištěných básní. Zároveň jsem se na klubech seznámil i s pražským prozaikem Jiřím Medkem, který se stal mým manažerem v hlavním městě a přinesl mé básně Jiřímu Navrátilovi do nakladatelství Mladá fronta, kde mi v roce 1972 vyšla útlá sbírka Bez mezer ve sborníku Zelené světlušky (v němž se mj. účastnili i básníci Jiří Žáček a Michal Černík). Dále jsem do sborníku tří autorů (s básníky Václavem Suchým a Jaroslavem Čejkou) Zpívej mi a vzpomenu si, umístil rozsáhlou poemu Balzamína (MF Praha, 1976), v titulu Rosný bod mi vyšel blok básní (ČS Praha, 1976), v tisku Rozměry času, básně (OKS Rychnov nad Kněžnou, 1976), ve sborníku Čas světla blok básní (OKS a OK Trutnov, 1978). Pochopitelně v celém období jsem publikoval poezii v nejrůznějších denících a časopisech, byl jsem v přátelském kontaktu s básníky (opět pražskými Východočechy) Jiřím Karenem, Josefem Rumlerem, Petrem Prouzou a dalšími literáty. Na samostatnou básnickou sbírku Potřebná věc (MF) jsem si musel počkat do roku 1978. Do poetické řady bych položil i mé tři knihy pro děti, Pohádky do ouška jehly a Pohádka z duhového poháru (obě Kruh 1984 a 1986) a Pohádku o Pískovečkovi (Carmen, Praha 2003), která ale byla připravena pro tisk v nakladatelství Kruh. Po roce 1989 se ve vydavatelské činnosti rapidně proměnila situace, kdy jsem si zvolil vlastní soukromé vydávání knih v omezeném nákladu v nakladatelství

SOVYNAZ (Soliterní Vydávání na Zakázku), kde vyšly sbírky poezie Přebírané spisy (1994), Slovapění (2009, 2011) a Potlučené fantazie (2012). Sbíрка Slovapění získala Mobelovo ocenění 2012. Pro děti pak touto formou vyšly útlé sbírky Čáry, máry nad safari (1994, 2008), Čarovánky (2008), Jak se chodí do školky (2008) a Mouchy, kočky, myši, prozradí, co slyší (2008). Pod hlavičkou SOVYNAZ vyšla i knížečka fejetonů, kurzívek, či entrefiletů S broukem v hlavě (2009). Na začátku osmdesátých let jsem přeložil básně Naděžda Semenčenkova: Jeřabinka (ukrajina, OK Trutnov 1981). Přeložil jsem i výběr kratších básní revolucionáře roku 1848, trutnovského básníka a dramatika Daniela Uffo Horna Malé písně (2009, 2015), písničáka německy, jehož významné dvousté výročí narození Trutnované oslaví v květnu příštího roku.

Je Ti nějakým přínosem členství ve Středisku? Jak bys charakterizoval svoji spolupráci s bulletinem Kruh a hodláš v ní pokračovat?

V každém případě mi přináší pocit sounáležitosti k lidem, kteří se před všechna ekonomická a další protiventství o něco pozitivního snaží. I když jsem v druhé polovině devadesátých let a v prvním desetiletí tohoto století převážně pobýval mimo Trutnov, rád jsem se vrátil mezi Východočechy. Pokud zdraví dovolí, pak bych velmi rád i mezi nimi dál literárně pobýval.

Kam směřuje Tvá současná tvorba?

Mám toho za minulá léta na mnoho zadělaného. Bohužel, zatím jde o těsto (a to někdy i překyne). Tak bych chtěl dokončit alespoň část. Připravuji dvě básnické sbírky a chtěl bych vydat sbírku povídek. Otázkou pak zůstávají dva obsáhlejší romány, na které mi nějak nezbyvají síly. A věhlasným úpickým ochotníkům jsem do roka a do dne slíbil divadelní hru s regionálním námětem.

Děkuji. Otázky kladl Milan Dušek

- **Známe mnoho důvodů ke znepokojení. Především sebe!**
- **Myšlení je životní nadstandard, vlastní stále menšímu počtu lidí.**
- **Dobrých přátel ubývá. O to víc si vážíme těch, kteří nám zůstávají.**
- **V mládí opisoval domácí úkoly, ve stáří celé knihy.**
- **Nic českého nám není cizí.**
- **Vstupné dobrovolné! Děti a vojáci polovic!**

aforismy František Uher

JANA WIENEROVÁ

* * *

/Bohdance/

Do soudku noci naložený štěkot
do průvanu ulic zavěšené ticho
a do samoty hvězdy nad hlavu

Z toho co tu mají
ještě nic vyprodáno:
v regálech sny
nápady pod pultem
To pod roletou
staženou až k zemi
až k hrázi rybníka
až ke kořenům trav

Z toho co tu mají

po hrstech smíchu
po hrnkách s čajem
po chvilkách řečí
nad sklenkou vína
po voňavém chlebu
a po kastrůlcích
na zápraží

Do česna dní trmácivé hřmění
do průvanu ulic lidé k potkávání
a do samoty park s lavičkou

Z toho co tu mají
nabírám až k pláči
a trousím jinde steskem
To všechno pod roletou řas
k hrázi myšlenek
k prahům
ke kořenům dnů

3.10.15

Králi a královně

(na stará kolena)
Srdce poodešlo
aby nebolelo
kvůli sklánění starého krále
kvůli sešlosti královny

Poodešlo stýskat si
po jiném čase
mezi pěšiny
přeskočené příkopu
daleké výpravy

Srdce poodešlo
od zkrácených výhledů
od každodenní plotny a kastrůlků
od vzdychavých řečí

Poodešlo
Tak proč ještě snáší
na hromádku
Šplounání potoka
výšku korun
a ptáčka na kameni?

Kam se to má vejít
když poodešlo?
A kam s tou karavanou
jež nese kolébavým krokem
třaslavého krále
a zapomnětlivou královnu?

ŽABOŽROUTI

JAN DVOŘÁK

Nejraději jsem v dětství trávil prázdniny i jiné volné dny v babiččině útulném domě u rybníčka Oko. Obzvláště mě okouzloval pohled na vlnící se vodní plochu, když se do ní šel vykoupat měsíc. To pak vrhal stříbrné paprsky do oken a nedovoloval usnout. Připadalo mi, že mě hledá. Nevěděl jsem ovšem – proč. Skrýval jsem se mu pod listem lehounké pokrývky, ale vyzařujícím tělesným teplem jsem málem omdlával... Musel jsem uprchnout na vzduch. Hned naproti lůžku jsem se objevil v zrcadle. Báł jsem se své tváře. Vytvářela rovněž stříbritou hladinu, zbařenou lidských rysů... A rozpuštěné oko hledělo na Oko... Tedy odrazy...

Vzpomínám také, jak mi babička na dobrou noc vyprávěla nebo četla pohádky. Většinou nepřejímala cizí smyšlenky, ale sama si je vytvářela. Proto v nich rovněž vystupovali i moji dobří známí v nezvyklých úlohách. Třeba pokojný sadař Matonoha se měnil v pronásledovatele zlých bytostí, které se mu snažily včarovat na větve stromů místo plodů roztodivné předměty. Dejme tomu prskající a syčící kuličky. Starý ochránce je zaháněl holí a kouzelnými formulkami. Originální fabulátorka měla téměř herecký projev, slova oživovala barevnou intonací, leccos z dějů rovněž předvedla – i ona se převtělovala v různé postavy... A já se bavil a báł.

Její proměnlivý hlas byl navíc doprovázen zvuky, přicházejícími z přírody. A tak se třeba na jaře ozývaly tajemné žabí sonáty, jejichž tóny mám dodnes v uších. Vyvolávaly ve mně zvláštní úzkost, žádostivé volání, nevyjádřitelnou touhu. Kvááákakvakvááák... Tak a podobně zněly. - A jéjé, kuňkalky zpívají, slyšíš je i se stářím zacpanýma ušima, - hudrala babička se zlobou i okouzlením a své vypravování přizpůsobila situaci.

To znamená, že učinila hrdiny svých zkazek právě ty hlasité a prosazující se tvory. Nejčastější a nejoblíbenější byly nekonečné variace na základní model o proměnách těch bytostí.

Ze zakletých slizkých příšerek se zázračnou mocí lidského polibku stávali přitazliví stateční mládenci či krásné láskyplné děvy. Však všichni podobné zpěvy o metamorfózách známe, ať jsme z jakéhokoli konce světa. Působ a zvláštnost jim dodává právě místní kolorit. Pro mě ale žádná verze nepřekonalá komentované rozkuňkané večery u babičky.

Ona totiž svým bajkám věřila a přenášela své zaujetí pro pravdu smyšlenky na mě, aniž by mě k souhlasu v nejmenším nutila. - Háček je v tom, - povídala třeba babička, - že lidští pošetilci, hlupáci hlupáctí, se koří kráse a štítí se naopak škaradé odpudivosti. Jsou nepoučitelní. A tak po staletí vyposlouchají, jaké štěstí by jim mohl přinést dotyk rtů na děsící utopenou pokožku, trvajícím kratinkým časovým úsekem, a přesto se k němu neodhodlají. Kolem nás žije tisíce zakletých jedinců, odsouzených k přebývání ve vlhkých a studených plochách, zatímco

my marnotratně plýtváme mocnými pocely a rozdáváme je na bezpříznaké rtíky a nezvrásněnou plochou kůži...

Myslím, že jsem jí rozuměl, také mě dráždilo poklonkovaní před bezduchou krásou a podceňování vnitřní hloubky v nevábném obalu, ale málo platné i já se nechal unášet spíš nádhernou tváří, než abych pátral po příkladných vlastnostech ošklivých jedinců.

Když jsem potom tedy venku vídal žabí tažení, zažíval jsem ony naznačené pocity a slyšel babičiny myšlenky. Pozoroval jsem vláčné pohyby i skokanské balety nevelkých poutníků. Krev mi stydla v žilách, když jsem někdy narazil na bezmocné mrtvolky. Učil jsem se dobrovolně poznávat způsob života zvláštních cestovatelů, kteří si vytvářejí svůj prostor mezi vodou a zemí. Ach, vy zelené tlící rybníky! Nejvíc mě však mrazilo ve chvílích, kdy se na mě zahleděla jezerovitá žabí očíska, krouživě se vpíjela do mého zraku, jako by mi potřebovala něco sdělit. Snažil jsem se odpoutat od toho pronikavého hledění, ale přesto se mi nepodařilo přervat paprsek vzájemného sevření... Stal jsem se jeho zajatcem...

Žabích kolonek jsem v okolí nalézal dost a dost. I když jsem pilně sledoval každíčký „exemplář“ v naději, že je od sebe odliším, dokonce jsem některé i pojmenovával, obdařit jednotlivce charakteristickými rysy se mi nepodařilo. Vábitve reje postrádaly sólistické výstupy, spíš splývaly. S hrdostí jsem špaciroval podél těch zvláštních kolonek a přemýšlel nad tím, kolik bytostí zde asi žije – a vadilo mně, že je nikdy nepoznám. Po čase zmizí a ještě po dalším čase se objeví další – a tak to bude trvat, dokud nezanikne žabí rejdiště...

Bohužel se rovněž stávalo, že do pro mě magického prostoru pronikli drzí vetřelci a podnikli ničivé útoky na neškodící pospolitost a oživený sen. Odporní grázlové se špičatýma ušima, uhrovitými obličejí, popletenými kšticemi a chlupatýma nohama, řvouni, agresivně rozbíjející libozvučné melodie, metalí kameny na neznámé mučedníky. Střely se ovšem někdy míjely cílem – a tak útočníci neváhali a jejich tvrdé podpatky dokončily dílo zkázy a vyhnaly duše z těl. Pohřebiště plné umírajících!

Strašlivý obraz zkázy v divukrásném přírodním prostředí.

Začátek životů provázený jejich okamžitým zánikem.

Přetlak krutosti a zákázonosné síly vyvolával ve mně nejenom odpor, ale potřebu nějak se zmaru postavit. Jenomže jak vzdorovat mocné převaze? Znovu – jako už tolikrát – jsem se přesvědčoval, že ve světě a v celé historii lidstva slaví krutost výraznou nadvládu.

Slova, která tady i teď často používám – zlo, krutost, zkáza, zánik..., jistě je doplníme dalšími i dalšími, trvají, trvají...

Lhostejné, způsobí-li dábelké světové války, rozprostírající pracky z kontinentu na kontinent, či se omezí – jako v tomto případě – na „nepatrné“ lokality. Ale cožpak smrt nemá v malém i velkém stejně zruďnou tvář?!

Když jsem si pak vybavoval babiččiny moudrořeči, skládal je obraz po obrázku, napadlo mě, že z nich musím vyvodit nějakou katarzi.

Pravda, těžko se má mírně rachitická postavička mohla postavit přesile většinou habánů s vytrénovanými svaly. A navíc uncařů bez skrupulí, morálky, soucitu ... Žabí mapy vymazávaly drtící hnáty a míchaly z nich nevábnu směsku... Jak se mohla ubránit vrzající žabička obřímu chlapisku...

Jenomže – každá hůl má dva konce, utěšovala mě babička, když jsme narazili na nějaký problém. Existuje a mučí nás bezpráví, avšak všudypřítomná je zároveň naděje ve spásu...

Z potyček jsem si odnášel krvavé šrámy a další zranění, málem jsem začal trvale kulhat, pak mě však napadlo, že osudově chybuji, když zapomínám na babiččina příběhová poučení a nevyužívám jejich podnětů a východisek...

A tak jsem jednou, bylo to v době, kdy moje inspirátorka počala dlouze marodit, zavrhl své neúčinné bojové tendence a volil jiné /pošetilé?/ taktiky.

Třeba ony přetělovací.

Co když se mi opravdu podaří, jak se o tom vyprávělo v říkačkách, oživit magickými líbánkami zástupy zakletých žab a vytvořit z nich silnou /i krásnou/ armádu. Ha – agresori určitě zvadnou a přejmou úděl trpících. Pod mým vedením nebude třeba se proti nim vrhnout a zdusit je. Jejich tělesná podstata se vypaří, ale nebudou mít ani štěstí získat jinou ochrannou schránku. Jak rádi by přijali tu, kterou tak decimovali...

Stalo se tedy jednou, že jsem – k údivu neurvalců-zabíjáků – nevymrštil pěsti, spíš abych se bránil, než rozdával rány, které ani necítili. Naopak. Bojoval jsem – překvapivě – něžnostmi. Zvedal jsem ze země žabku po žabce – a tiskl jejich vodnaté obličejíky k svým vlhkým rtům. Musím přiznat, že mi to nepůsobilo radost nebo rozkoš, spíš nemilé rozpaky a lehké mrazení v zádech. To jsem ovšem nemohl dát najevo. Smyslně jsem přivíral oči a dbal, aby mně žádná nevyklouzla z pomyslného objetí. A přitom jsem obdivoval sám sebe, že jsem se k čarování odhodlal.

Nebudu vás dlouho napínat. Olíbal jsem hezkou řádku jedinců, schválně mlaskavě a nenasytně, ale ani v jednom případě nedošlo k proměně, v kterou jsem věřil. Ne, nestal jsem se svědkem vyvázání z pout zakletí. Žabičky se vracely na zem ve své původní podobě...

Přesto jsem však smyšleným bájením dosáhl hledaného úspěchu.

Když lotři spatřili – řekněme – odpuzující „milostné scény“, obsah žaludku jim putoval až do krku. Zatímco já – marně – objevoval potenciální bojovníky, protivníky, kteří mně už tolikrát zdecimovali, blili a blili, štítivě se pokoušeli prchat, ale nohy se jim pletly...

A já schválně prodlužoval chvilky osvobození a radoval se z vítězství.

Pochopil jsem, že k cíli se dá dojít, aniž bychom museli doslova naplnit obsah původního příběhu.

Obludky se nemusely proměnit v krasomily – ale šance zůstávala...

...Podobně jsem se s ubíhajícími lety vyvazoval z pavučin babiččiných zaklínadel a usiloval o to, abych zachoval jejich půvab, jakkoli základ se změnil.

Já nepotřebovala mít prince žabáka – měla jsem dědu, smála se babička, když jsem na ni útočil, proč sama nikdy nezkusila, k čemu mě prostřednictvím povídaček vlastně vyzývala. A pak mně říkala, že vsadila na dobrého koně. Dědouš měl spousty vlastností z těch, které si ze snů přinášela do praktického života. Nenutil ji činit hranice mezi fantaziemi a realitou...

Říkalo se o nich, že tvoří pomíchaný párek.

Každé pronesené slovo mělo v sobě otazníky šifer...

Možná...

Jak už to bývá, i já přešel po kamenitých scénách podobných žabím do dědkovského věku. Byl jsem obdařen pěti vnoučaty, neupřednostňoval jsem žádné z nich, všem jsem odměřil stejnou dávku zájmu a vymyšlenin. Došlo samozřejmě i na žáby, na jejich roztodivné podoby a příběhy. Jenomže nejednou se stalo, že se milované dětičky pokoušely trumfnout jedno druhým. Představte si, že se mi Pepík, rozmazlený hezounek se stříbřitou hřívou jemných vlásků, svěřil po mnoha zámlkách s překvapivým tajemstvím. Prý se – určitě pod mým vlivem – „pitvou“ pokusil proniknout do záhad žabího tělíčka.

Nic jsem nenašel, nařikal. Jen jsem se bál. Čeho? Všeho...

Nemohl jsem pochopit, že dokázal můj milovaný vedrat prstíky do rozhybaného tvora – a spojil se mi s dávnými vrahy. Zajisté přeháním, nepřestal jsem se s ním rád vídat a rozplétat nekonečné rozhovory, avšak jistá hráz byla mezi námi postavena...

A tak jsem se přesvědčil a i nadále přesvědčuji, že se do našich životů nečekane – a z různých příčin – vpletou zdánlivě bezvýznamné epizody, čas od času se vracejí, nabývají překvapivých rozměrů.

Nemyslíme na ně, přesto se zničehonic objevují v různých souvislostech a s různým dopadem.

A tak bych nejspíš ocejoval ty mé žabí scény jako rozpad vzpomínek.

Onehdy jsem zase slyšel, jak v pařížském lokále řve ochraptělý číšník na celou místnost, že žabí stehýnka jsou připravena a můj neznámý soused šeptem kóktá...

Takk – to – bych – assi – nepozřelll...

Teprve po jeho výroku jsem poznal, proč mi byl povědomý... Připomínal mi totiž dávného kazisvěta, který stál včele toho trestného komanda. A teď se mu „kořist“ vrací na talíř... Pomsta?

Tučná ústa melou vyhublá soustečka... Mlaskavě...

Tváříčky, které jsem kdysi olíbal, aniž bych se dočkal proměny, chybí...

Zůstaly jen nepatrné nožičky, neschopné skoku...

Protože žab /a nejen jich/ kvapem ubývá, spojují se dobří lidé k ochranným akcím – zabezpečují třeba jejich bezpečný přechod v místech, kudy táhnou. Několikrát jsem podobné hladivé výjevy viděl na vlastní oči. Překrývají k prospěchu věci ty chmurné vybíječky z minulosti. Ale je možné, že se stávají jejich strůjci i potomci těch, kteří způsobili dřív ta popsaná martyria. Vylepšují profily svých předků...

A dobro a zlo se míchá v jednom kotlíku. Po chuti oddělujeme vizuálně stejná sousta hořká od sladkých...

Nejmladší z mých vnuků míjel bez povšimnutí v ZOO příbytek zachráněných žab.

Vysvětloval mi, že tihle rejdílkové přece nejsou žádná vzácnost. Proč by se u nich zdržoval?! Spěchá raději k tlustokožcům. S planoucím zrakem mi líčil podrobnosti z jejich životů. Už se těším, až je jednou uvidím v přírodě. Zatím mi táta slíbil, že mně věnuje kel. Když vydržím nezlobit.

Už i nebohatci se sjíždějí na lovecká safari – „bílý lovec, černé srdce“ touží ulovit si svého slona z ubývajících stád...

To se z nás dělají hrdinové, když máme pušky, neřekl jsem vnukovi, jen jsem si v duchu něco podobného pomyslíl.

Oba jsme se ovšem usmívali...

...Každý něčemu jinému...

MARTA URBANOVÁ

ŠETRNÝ CESTUJÍCÍ

Vlak tiše klouže v dechu krajiny
odmrští kladivo, jímž bušil na tón jediný
chvost jisker uhasl, jede pán s kočičkou
stevard veze vůni kávy pomalou uličkou
tu drahou kávu, jíž si nedopřeje
ten, jehož i malý pěták v kapse hřeje
ten, který pamatuje na své pozůstalé
jimž přeje v každé době neustále
aby hlavně oni mohli si dovolit
ten přepych v kupé vlaku kávu pít

REZIGNACE

Maluju strom a poznávám v něm svou duši
Jeho mohutnou korunu vložím do oblak
Maluju zem, kořeny, z nichž raší
A nad tím vším perutě, v nichž se vznáší pták

Není to strom na pozadí lepých strání
Jsou to mé sny protknuté krajinou
Kamínky bolesti, malých lží a usebrání
Ta křídla stěží je někam vynesou

STALETÝ ROZLOŽITÝ STROM

Staletý strom v městském parku
chrám ticha kolem rozprostřel
a stínů provizorní bárku
ke kořenům kotvit chtěl.

Na lavičce v jeho stínu
Ibis na jedné noze stál
Zobák v peří zabořený
Jako by právě usínal

Láká mě velmi unavenou
Spočinout ve stínu, nabrat sil
Kdo by však sedl na lavičku
Spícího ptáčka probudil

(básně z chystané sbírky *Osamělý chodec*)

TICHÝ

ANTONÍN ŠLECHTA

Sluncem rozpálená Itálie, divoké Španělsko, poklidný francouzský venkov, čarokrásné Norsko, neklidný Island, vzdálený Karibik, tajemná Afrika, nebezpečná Papua Nová Guinea, Indie plná kontrastů, racionální Čína, houževnaté Laponsko.
Tam všude jsem nebyl.

Ovšem manželka by vyprávět mohla. Je to zcestovalá duše. Vrhá se do cizích krajin se stejnou vervou jako já do mísy švestkových knedlíků. Rok co rok vyráží

do jí doposud neprobádaných zemí. Pořizuje fotografické záznamy svého putování. Natáčí krátké videozáznamy z hřbetů velbloudů nebo slonů. Zachycuje na ně skotačení delfínů, hrátky opičích zlodějů či žádostivé pohledy lidských mláďat v chudých zemích.

Ale i já cestuji. Nedoprovázím však manželku. Nebylo mi dopřáno touhy pobíhat mezi hotely all exclusiv a nuznými příbytky domorodců ani postávat v Údolí králů, pod úpatím velehor nebo před stavebními monumenty historicky dávných i současných dob. Jezdím už pár let bez zavazadel, cestovních dokladů a kufru na jednodenní dovolenou do svobodné republiky Končinské slunné pláně. A jako jsem si já neosvojil cestovatelskou vášeň pro exotická místa v širém světě, neosvojila si manželka cesty do svobodné republiky za humny. Jezdíme na oddělené dovolené.

Svobodnou republiku Končinské slunné pláně vyhlásil penzista Tichý nedlouho po úmrtí paní Tiché. Drobné málomluvné ženy, shrbené postavy a mozolnatých dlaní. Její staré srdce neuneslo tíhu dřiny všedních dnů a zastavilo se ze středy na čtvrtek, z 9. na 10. 10. 2002.

Úřady, potažmo zákony České republiky, neumožnily vdovci uložit ostatky zesnulé pod kaštanem za stodolou. A tak Tichý navzdory státu anebo na památku manželky vyhlásil svobodnou republiku, jíž se stal prezidentem. Zvolen byl v přímé volbě jednohlasně. Doslova i do písmene.

Tichý, bez mocenských ambicí i choutek, navázal čilý styk se zahraničím. Ve Velkých Svatoňovicích v hospodě U Nováka zřídil jediný konzulát své republiky s působností pro Velké Svatoňovice i zbytek světa. Výsostné území konzulátu Svobodné republiky Končinské slunné pláně bylo vymezeno židli a stolem vlevo od hospodského pultu a řádně označeno zaskleným desaterem Svobodné republiky s platností ústavy, zákonů, vyhlášek, nařízení vlády i metodických pokynů.

Do pozice velvyslance konzulátu jmenoval sebe a pověřil se pravomocí zastupovat republiku ve všech záležitostech počínaje kulturně společenskými a konče sportovně politickými.

Návštěvy konzulátu přijímal s blahosklonností jemu vlastní. Zajímal se o vnitropolitickou situaci svých sousedů i vzdálených území. Rokoval, přel se, podával návrhy na zlepšení bilaterálních i multilaterálních vztahů s kýmkoliv, kdo o to stál.

Pouze, když se velvyslanec Tichý v rámci diplomatických večeří posilnil pivem více, než uneslo strážlivé vědomí, projevil se jeho válečné sklony a vyhrožoval do té chvíle spřáteleným zemím anexí za použití veškerého zbrojního arzenálu a všech lidských zdrojů svobodné republiky.

Vykřikoval, že jeho vojáci jako jeden muž vtrhnou bez slitování na cizácká území a barbarsky je vyplní na ženách i hospodářství. Sousední země, vzhledem k tomu, že právě jen jeden muž ozbrojený nefunkční mysliveckou brokovnicí, zůstávaly v klidu a válečnou rétoriku Končinských slunných plání neopětovaly.

Pár dnů na to se dočkali satisfakce, když se velvyslanec Tichý omlouval sousedům za způsobená příkoří malými **štamprlaty** fernetu.

Styků se svobodnou republikou zůstala ušetřena má manželka. Existenci Slunných plání jednoduše ignorovala zavalena péčí o náš domov. Veškerá její energie směřovala k vypulírované podlaze čerstvě navoskovaných parket zářících novotou či ke střízlivé květinové výzdobě v čele s rozložitým kávovníkem. Udržovala domov v dokonalých prostorových proporcích a barevném ladění od jemně šedé přes bílou ke smetanové. Bez poskvrn. Páky vodovodních baterií rovnala v přímém směru. Vše oku lahodící.

Drobný nesoulad, chybička, jakýsi patlanec na zrcadle v podobě mé osoby byl přijímán přísnými pohledy na zaprášená chodidla a uštěpačnými poznámkami o nevhodně odložených věcech. V luxusním prostředí naleštěných skel jsem příkře čekal, až žena nalezne vhodný čistící prostředek a švédskou utěrku, kterou patlanec vycídí.

V Končinských slunných pláních ministr vnitra každoročně vyhlášoval státní svátek svobodné republiky připadající na 10. říjen. Začínal tradičně vztyčením vlajky samotným ministrem vnitra Tichým. Vlajka se třepotala na stožáru na počest zemřelé paní Tiché. Státní svátek však nebyl dnem pracovního klidu. Naopak.

Ve chvíli, kdy se otevírala celní brána, usedal ke stolu za hraničním přechodem ministr práce Tichý a každého nově příchozího vítal starodávným pozdravem „Pozdrav pánbůh“.

Do republiky se cestovalo bez pasu i výjezdní doložky. Po přivítání s ministrem práce Tichým daroval každý návštěvník státních svátků Končinských do rukou ministra zemědělství Tichého lahvou dvanáctku z trutnovského pivovaru. Následně mu byla blahosklonným pohybem ruky předána motyka.

Návštěvník se přivítal s ostatními turisty bouřlivými pozdravy, a jak mu bylo líbo, si nakopal tašku brambor. Poklábosil, poseděl na zahradě pod starou hruškou, posilnil se padavčaty nebo placatkou z kapsy pracovního oděvu.

Někdo škrtl sirkou v ohništi, přihodil pár brambor do popela, zavoněla mastnota opékaných špekáčků a čas se zvolna kulil k večeru, kdy nám v očích zsršely jiskry dohasínajícího ohně. Postupně jsme se zvedali k odchodu. Na rozloučenou jsme potřáslí ministru kultury Tichému rukou a ministr průmyslu a obchodu Tichý nám na cestu vrátil vypitou lahev dvanáctky z trutnovského pivovaru. Rozloučil se mlčky. Zřejmě pod hvězdami vzpomínal na paní Tichou.

Nesli jsme domů tašku brambor a na koho nezbyly, šel o to lehčeji. Většinou jsme mlčeli a nesli s sebou povznesenou náladu, se kterou jsme uléhali ke spánku, s vědomím, že za rok se sejdem na dovolené v Končinských slunných pláních.

Pan Tichý vloni zemřel a s ním i svobodná republika.

Manželka našla vhodný čisticí prostředek ve formě rozvodových papírů i švédskou utěrku a patlanec na zrcadle vycídila. Soud stvrdil manželčino rozhodnutí ke dni 26. 6. 2013. Nic se vlastně nezměnilo. Jezdíme dál na oddělené dovolené, bývalá manželka udržuje bývalý domov s neskrývanou pečlivostí a mně zůstala svoboda a Končinské slunné pláně. Příbuzní pana Tichého o ně neprojevíli zájem. Nebyly drahé.

Jen tu svobodnou republiku jsem nevyhlásil. Jistě chápete, že se jménem Král, mi nezbývalo, než sepsat desatero a vyhlásit Svobodné království. Každoročně, když dozrávají jahody, začnou sousední země shánět loubkové košíky a já vyhláším svátek Svobodného království Končinské slunné pláně, který připadá na den 26. 6.

ZDENKA LÍBALOVÁ

Na černý ubrus noci
kdosi převrhl
sklenku s hvězdným svitem
a já zas
musím prát
Docela našťvaně
do rukou беру
valchu Měsíce
a začíná mi dřina

Až se vesmír
rozepne jako vesta
hvězdy z něj vyklouznou
a dohoří
pak ani já
nebudu stát
mezi pozůstalými
po černém sametu tmy

Tam někde ve vesmíru
sedí hráči
třískají kartami hvězd
a pronášejí
obvyklé průpovídky
Já k tomu poskytuji
nevyžádané rady
a srdce schopné
žasnout

Kdosi řekl:
zanes
do inventárního seznamu
srdce
jména všech hvězd
a já
upatlaná od inkoustu noci
pochtivě vyplňuji
kolonku za kolonkou
a úžas prorůstá
mou duši

DCEŘIN DENÍK

EVA NĚMETHOVÁ

Ráno mě maminka budí, ustrojená v parádním svetru a kalhotách.

„Vstávej, musím do práce, zaspala jsem a nevím, jak se tam dovolat - „

„Mami, co tě to napadlo?! Jdi si lehnout, vždyť seš už přes dvacet let v důchodu!“

„Co kecáš...“

Vstanu. Maminka s kabelkou usedne na okraj mé postele. „Zkoušela jsem volat do PARAMA, abych se omluvila, ale nikdo to tam nebere...“

„Ale mami, jdi si lehnout, vždyť seš už přes dvacet let v důchodu!“

„To není pravda! Předtím, než jsem byla ve špitále, jsem tam byla!“

„Nebylas v žádném špitále.“

„Byla!“

„A s čím?“

Ticho.

„Tak vidíš. Co tě to zase napadlo! Za měsíc ti bude osmdesát sedm, to už se nechodí do práce.“

„Kolik že mi bude?“

„Osmdesát sedm.“

„Tak tam aspoň musím zavolat a omluvit se.“

„Po dvaceti letech v důchodu? Jdi si ještě lehnout!“

Tahle scéna se samozřejmě v budoucnu opakuje pořád dokola.

K polednímu maminka snad podesátý. „Co budeme vařit?“

„Už jsem ti říkala: udělám filé.“

„Ajo, promiň.“

Uvařím brambory a přírodní filé na másle a cibulce. Pochutnáme si. Pak se maminka natáhne na gauč a usne. Já opláchnu nádobí a čtu si. Najednou se maminka posadí a řekne: „Kam šla babička?“

„Jaká babička?“ (Jedna babička je po smrti 43 let, druhá 26.)

„Že se ptáš tak blbě! No ta, co támhle v pokoji bydlí.“

„Tam žádná babička nebydlí, jen já.“

„Ale to je nesmysl, vždyť tam ještě nedávno byla.“

„Nebyla.“

Maminka neví co s tím, ale mlčí. Pak: „Nejradši bych si ještě lehla.“

„A co ti brání?“ Pořád se jakoby obává lehnout ve dne, že je to nepatřičný, ve dne se nemá spát, ale pracovat. Pořád jako by měla strach, že ji někdo kontroluje. Však taky dokud žil otec, nesměla si ve dne lehnout, nesnášel to. Maximálně položila hlavu na stůl a řekla: „Děti, vzbudte mě za čtvrt hodinky.“ Nikdy jsme ji nebudily, přály jsme jí spánek, ale ona se stejně do půl hodiny vzbudila. A těch pár let, co už otec není, ji ujišťuju, že si může lehnout a odpočinout, nikdo ji

nekontroluje, po celoživotní dřině a starostech má právo odpočívat. Ale nemá to zažitý a nebude mít asi nikdy.

Tak si zas lehla a upadla v spánek. Když se vzbudí, povídá: „Vágner ještě nepřijel z práce? Asi se mu něco stalo, musíme tam zavolat!“

„Maminko, táta umřel už před devíti lety!“

„Cože? To není možné! Jak to víš?! A že nám nedali nic vědět! To se mu v elektrárně stalo nějaký neštěstí?“

„Ne, umřel v nemocnici. Byl hodně nemocnej, srdce, cévy...“

„Že o tom nic nevím!“

„Ale víš, jen ti to paměť v poslední době vytěsnila...“

To je jí divný, přemýšlí o tom, chvíli mlčí. „jak to víš? Nemůžu tomu uvěřit.“

Sáhnu do psacího stolu pro dřevěnou skříňku, kam házím důležité doklady. Najdu parte a podám jí ho.

Maminka studuje parte aspoň půl hodiny. Pak mě zavolá:

„A to přišlo kdy?“

„Nepřišlo. To mám už devět let v krabíčce.“

„Že o tom nevím...“

„To jsme zařizovaly spolu. Poprvé jsem byla u toho, zařizovat kremaci nebo pohřeb.“

„Že o tom nevím. A kde je pohřbenej?“

„Není. Máme v pokoji urnu. Říkalas, abychom ti ho dali do hrobu, až umřeš.“

Donesu urnu a maminka ji studuje další půlhodinu.

Druhej den neví nic a všechno se opakuje.

Kvečeru maminka zvedá v kuchyni pokličky: brambory, zbytek filé. Lžící ochutnává: „Co je to za maso?“

„Filé. To jsme měly k obědu.“

„To jsem nejedla.“

Neurolog po testu a spoustě otázek píše a píše na počítači. Napíše zprávu na stránku a půl, většinou v latině. Zahlídnou: Věku vcelku přim. nález, dominují deg. změny a mozková atrofie, leluoariaiáóza, hypodenzity v BG bilat. - v.s. postischemické změny. „Paní Vágnerová,“ řekne, „běžte k sestře, dá vám recepty a objedná na příště. Já ještě potřebuji mluvit s dcerou.“

„Není to 'Alzheimer',“ řekne mi, „jenom stařecká demence. Když budete mamince dávat tyhle prášky, nepomůže to, ale situaci zpomalí. Je to individuální, nepostupuje to tak rychle. Dále dávejte jednu tabletku Godasal - staří lidé málo pijí, houstne krev a hrozí mrtvice, tohle je na ředění krve. A nutit do pití. Tak nashle za čtvrt roku!“

ALENA KORDÍKOVÁ

KVĚTNÁ NEDĚLE

Slunce přikládá do kamínek
Ostrůvky sněhu plačky tají
Zima už patří do vzpomínek
V tom čase lidé rozjímají

Voda se čeří přes kamínky
Rorýs se vrátil ze zámoří
Zelených slůvek pěstím kmínky
Plamínky víry svíce hoří

Pán na oslátku jede městem
A lid ho vítá vesele
Sám nevinný smířený s trestem
Nastala Květná neděle

KÁMORO

Stíny, předzvěsti noci
hnízdily v dutinách.
Mlčky začalo sněžit
do zdivočelé hlíny.
Kořeny snily o dužnatých stvolech
jako by tušily, že příští jaro
dorazí až k plodům.

AUTOPORTRÉT

PAVEL PEŠÁT

„Ne, aby sis s nějakým mužským začala dřív, než mi ho představíš!“ opakoval profesor Bohuslav Jetmar podobná slova už poněkolkáté za poslední dva roky své osmnáctileté dceři Dagmarě, která byla jeho jediným potomkem.

Dagmar Jetmarová studovala ve čtvrtém ročníku gymnázia a po maturitě chtěla pokračovat ve studiu na pedagogické fakultě a stát se učitelkou. První krátkou

Ptáci ztrnuli v letu
Plamen zatančil po strunách.
Krajina rozhodila paže...
A z hlasu rozpuklého mrazem
se vyřinula krev

V LUKÁCH

Nad polehanou loukou
Jak závrať visí dým
Ržá dřevěné slunce
V kraji předzimním

Trsy trávy něžné
Režný plamen sežhne
Bedrník chřestí kůstkami
Voním přistýlkou ze slámy

známost měla v šestnácti letech. Od té doby chodila ještě se třemi mladíky. Ale také žádný z těchto vztahů nevydržel déle než měsíc. Jakmile totiž Dáša představila kteréhokoliv z uvedených mladých mužů otci, profesor ji vždy v tom kterém vztahu zakázal pokračovat. Na každém z bývalých Dášiných mládenců viděl podstatné chyby, kvůli čemuž nebylo dle profesorových měřítek možné, aby se tito mladíci o jeho dceru dále ucházeli. Poslední ze zmíněných mládenců, s nímž zakázal profesor Dášu chodit, byl téměř dostudovaný medik.

„Doktoři jsou děvkaři! Dřív nebo později si začne se sestrama a tobě zbyde jen domácnost s dětmi a oči pro pláč,“ zdůvodnil otec dceři své rozhodnutí.

„Když mi budeš všechny nápadníky zakazovat, tak se nikdy nevdám,“ zoufala si Dáša. „V době tvého mládí bylo úplně normální, že zůstávaly spousty učitelek třeba i celý život svobodné a se staropanenstvím se nakonec musely smířit. Já se možná stanu také učitelkou, ale jako stará panna rozhodně skončit nechci. Nebo ty si to snad přeješ? Chceš, abych tak dopadla?“

„Neboj se!“ snažil se Dášu uklidnit její otec. „Jsi hezké děvče, na ocet nezůstaneš. Ale nemysli si, že tě dám nějakému floutkovi.“ Čtyři měsíce po tomto rozhovoru zahájila Dáša studium na pedagogické fakultě v Hradci. Krajská metropole, kde studovala a také bydlela na koleji, ležela necelých padesát kilometrů od menšího města, kde žili její rodiče. I přesto, že byla dcerou široko daleko vyhlášeného středoškolského profesora matematiky a deskriptivní geometrie, v Hradci ji znalo jen velmi málo lidí. Měla hezké dětství, ale nyní si konečně připadala poprvé v životě opravdu svobodně. Jednou, bylo to ke konci prvního semestru, si šly Dáša a její spolužačky z fakulty zatancovat. Nebylo to poprvé, co si takhle vyrazily.

Toho večera vyzval Dášu k tanci vysoký, sympatický mladík. Jmenoval se Zdeněk a bydlel v Hradci. Oba mladí lidé si padli do oka a domluvili si další schůzku. I ta dopadla dobře, a tak se začali Dáša a Zdeněk vidat i několikrát týdně. Zdeněk hrával druhou ligu ve fotbale, některé zápasy dokonce za hradecké prvoligové mužstvo. Dáša občas navštěvovala i jeho tréninky a zápasy, i když se o fotbal vůbec nezajímala (to Zbyňkovi pochopitelně neřekla). Měla radost, že může se svým miláčkem randit, kdy chce, aniž by se obávala, že se o tom její rodiče dozvědí.

Předtím, než poznala před čtyřmi měsíci Zdeněka, jezdila k rodičům téměř každý víkend. Poslední asi tři měsíce je navštěvovala obvykle jen jednou za dva týdny. Na jejich zvědavé otázky, zda s někým chodí, odpovídala, že musí hodně studovat, a nemá proto čas ani na randění. Zdeněk a Dáša se do sebe zamilovali. Půl roku poté, co spolu začali randit, naskytla se pro mladé manželské páry možnost získat v Hradci prostorný byt v nově vznikajícím sídlišti. Proto se rozhodli, že svůj sňatek uspíší. Dáša si uvědomovala, že je načase, aby představila svého snoubence rodičům. Jednou o víkendu si tedy dodala odvalu a zmínila se rodičům o svém nastávajícím.

„A co ten tvůj dělá?“ zeptal se Dášin otec.

„Pracuje jako chemik.“

„To znamená inženýr chemie?“ zeptala se Dášina maminka, Anežka Jetmarová. Byla to hodná a laskavá žena, avšak poněkud zatížená na tituly.

„Ne, je to středoškolák, má chemickou průmyslovku,“ podívala se na ni naštvaně její dcera. Copak to musíš dělat před otcem ještě těžší, než to je? říkal její pohled.

„A hraje první ligu ve fotbale,“ dodala hrdě.

Ale chyba lávky! Mylně se chudák děvče domnívalo, že v očích svého otce, který si nenechával v televizi uniknout jediné významnější fotbalové utkání, Zdeňka vyzdvihne.

„Fotbalista, che! Čutálek je to!“ zavrčel profesor. „Sportovci jsou imrvére zahleděný do sebe! Bude kopat do meruny a plačící děti a domácnost zbydou zase jen na tebe.“

Jedinou útěchou Dáše bylo, že jí otec jejího snoubence nezakázal, dokonce ani nerozmlouval. O tom, že se chce v krátké době vdávat, a ráda by proto svého nastávajícího rodičům představila, se jim ale Dáša zatím raději nezmínila.

Když zavítala příští týden opět k rodičům, profesor Jetmar se zdál být velmi dobře naložen.

„Tak copak dělá ten tvůj čutálista?“ zeptal se dokonce žertovným tónem své dcery.

„Chtěla bych ho tobě a mamce představit,“ rozhodla se Dáša jednat, i když v ní v té chvíli byla jen malá dušička.

„Ále, podívejme se! Tak on se nám fotbalista zajímá o dcerušku vážně,“ pronesl uštěpačně profesor. Trochu mu ale přitom zacukalo v koutku oka. Asi proto, že si uvědomil, že už nemá nad dcerou takovou moc jako dřív.

„No, já bych myslela, že bychom mohli...“ vstoupila do hovoru poněkud tichým hlasem Dášina maminka. Cítila nejspíš povinnost se za dceru přimluvit, a odčinit tak nevhodný dotaz na Zdeňkovo vzdělání.

„Tak tedy toho svýho fotbalistu přiveď k nám na oběd,“ rozhodl Dášin otec. Podle jeho okamžité a rázné odpovědi bylo pravděpodobné, že svou ženu vůbec neslyšel, nebo už si udělal svůj názor na věc i bez její přimluvy.

Dáša objala otce kolem krku a dala mu na tvář velkou pusou.

„Neraduj se předčasně, dcero má,“ pronesl mimořádně dobře naložený profesor. „Víš, že mi málokterý z tvých nápadníků padne do oka.“

„A který z nich ti kdy padl do oka naposledy? Povídej mi o něm, prosím tě,“ dobírala si otce Dáša.

„Je ti teprve devatenáct, holčičko, na vdávání máš ještě spousty času,“ trval na svém profesor.

„Miláčku, rodiče nás zvou na rodinný oběd k nim domů. Konečně tě jim představím,“ oznamovala Dáša Zdeňkovi na příštím rande radostnou zprávu.

„Mám trochu strach,“ podotkla však posmutněle po chvíli. „Na všech mužích, které jsem otci zatím představila, viděl velké chyby. Bojím se, že...“

„že uvidí vážné chyby i na mě,“ skočil Dáša do řeči Zdeněk, „a nebude se svatbou souhlasit. Nikdo nejsme dokonalý. Hlavní ale je, že se máme rádi. S tvým tátou si nějak poradíme.“

Dáša domluvila s rodiči termín rodinného oběda na příští neděli.

V pátek, den předtím, než Dáša odjela k rodičům, navštívil ji na koleji Zdeněk. Přinesl s sebou jakýsi rám o velikosti asi 40 × 30 cm, pečlivě zabalený do bílého papíru a převázaný modrou stuhou, opatřenou krásnou mašlí.

„Co to neseš?“ divila se Dáša.

„Dárek pro tebe.“

„To bude nějaký hezký obrázek?!“ hádala Dáša.

„Jak se to vezme,“ pousmál se Zdeněk. A vzápětí dodal: „Je to můj autoportrét.“

„Tvůj autoportrét? Ty ses nechal vymalovat, miláčku?!“ vykulila Dáša oči na Zdeňka. „Nebo ses namaloval sám?“

„Ne, to ne. Tohle je jedna moje zdařilá fotografie. Rozhodl jsem se ji nechat zvětšit, zarámovat a věnovat ti ji. Možná si o mně budeš myslet, že jsem samolibý, když ti dávám svou vlastní fotku. Já si ale prostě říkal, že když nebudeme zrovna spolu, tak bys mě měla ráda u sebe alespoň na fotce. Když se na ni podíváš, budeš mít pocit, jako bych byl u tebe.“

„Miláčku,“ povzddechla si Dáša a objala svého snoubence kolem krku. „Nevěděla jsem, že jsi romantik.“

Zdeněk se trochu začervenál a sklopil hlavu.

„Miláčku! Ty se červenáš?! A kvůli mně?“

„Dáší!“ zazněl Zdeňkův hlas prosebně. „Nechci, aby mou fotku u tebe na koleji okukovaly tvé spolužačky a cizí lidi. Byl bych rád, kdyby sis ji do doby, než budeme bydlet spolu, odvezla k rodičům. Víš co? Vydrž si ji nerozbalit až do zítřka. Po příjezdu k rodičům se na mě podívej a řekni si: Zítřka už se se Zdeňkem konečně setkám. Uvidíš, že se na mě budeš těšit ještě víc.“

„Máš pravdu,“ souhlasila Dáša. „Tady by tvou fotku okukovaly spolužačky a ještě by se mi některá z nich do tebe zakoukala. V neděli ale přijed' včas, můj otec nemá rád nedochvilnost.“

„Uřčitě, už se těším.“

Sotva vešla nazítří Dáša do bytu svých rodičů, neunikl jejich pozornosti rám, který nesla v podpaží. Byla na svého miláčka tak hrdá, že se nesnažila dárek od něho nijak skrývat. Už se nemohla dočkat, až si Zdeňkův autoportrét rozbalí.

„Ty sis koupila obraz?“ pokukovali rodiče po krásně zabaleném dárku. „Nebo je to snad dárek? Od toho tvého Zdeňka?!“

„Já, já... dostala jsem ho od něho,“ začala Dáša trochu koktat.

„To je přece hezké, že ti dal obraz,“ mínila Dášina matka.

„A co na něm je? Doufám, že to nebude žádná velká abstrakce! Víš, že já na nějaký abstraktní mazaniny moc nejsem,“ připomněl profesor Jetmar svůj exaktní naturel, o němž nepochyboval snad nikdo, kdo ho znal, natož jeho vlastní rodina.

Dáša začínala být z otcova chování poněkud rozmrzelá. Zítřka by měl otec projevít trochu tolerantnosti a empatie, ale on jen stále zdůrazňuje svou osobitost, zoufala si v duchu.

„Ne, to není žádná abstrakce. Je to... jeho portrét,“ zakoktávala se čím dál víc Dáša.

„On ti dal svůj portrét?“ pozvedl profesor samým překvapením obočí nad oběma očima.

„Dal mi svou zarámovanou fotografii, protože si přeje, abychom si byli blíží i ve chvílích, kdy se mnou nebude moct být.“

„Koukejme se!“ ušklíbl se profesor. „Takže fotbalista a narcista k tomu.“

Krve by se v Dáše nejspíš nikdo nedořezal. Ještě před chvílí měla dobrou náladu a těšila se na Zdeňka. Teď, chudák, byla celá skleslá a rozladěná z toho, jak na něj pohlíží její otec. Podívala se na tátu přímo zoufale. Stačilo by málo, aby jí z očí vytryskly slzy.

„Prosím tě, Bódo, copak nevidíš, že i naše dcera je tím neobvyklým dárkem zaskočená?!“ snažila se Anežka Jetmarová probudit v manželovi větší soucit s jejich dcerou. Místo toho však přiložila do již hořícího ohně další polínko.

„Nic jiného si o tom tvým fotbalistovi bohužel myslet nemůžu! Dá ti svůj autoportrét! Narcis jeden! No prosím! Já to říkal: Čtálek a ještě zahleď se do sebe!“

„Táto, prosím tě, neurážej ho!“ zastala se Dáša statečně svého snoubence.

„Tak toho svého krasavce konečně rozbal a ukaž nám ho!“ usmíval se poněkud ironicky profesor do svého pečlivě upraveného knírku. Tříčlenná rodina Jetmarů se seskupila okolo stolu. Dáša rozvázala mašli a vybalovala zasklenou fotografii z balícího papíru. Byla otcovým postojem zklamaná a vůbec neuvažovala o tom, že by mohl autoportrét jejího snoubence nějak změnit otcův pohled na Zdeňka.

Ani profesora nic takového nenapadlo. Nadále si něco polohlasně pobrukoval a v jeho tváři zůstával ironický úsměv. Konečně odstranila Dáša poslední, třetí vrstvu balícího papíru ze zasklené fotografie.

Pak uviděli všichni tři téměř záraz ‚Zdeňkův autoportrét‘ a – zůstali alespoň na tři a půl vteřiny jako opaření.

„He!“ zajíkl se profesor. To bylo zároveň první slovo, které kdo z rodiny Jetmarových nad portrétem vyřkl.

Při vyslovení tohoto krátkého citoslovce se zdálo, že se profesor Jetmarovi udělalo nevoľno, pak se objevil v jeho tváři úsměv, který nabýval stále laskavější podoby.

„To..., to je přece kocour!“ vyprskl smíchy profesor Jetmar. „Hlava krásného bílého kocoura. Portrét ánfas jako vyšitej! A kouká se přímo na nás.“

Dáša s matkou na sebe pohlédly a chvíli nevěděly, jestli se mají smát, nebo brečet. „To je ale macek!“ žasl profesor. „Fakticky kapitální samec!“

Teprve když viděly Dáša a její máma Anežka, jak se profesor uvolněně směje, rozzářily se úsměvy i v jejich tvářích.

„Já v něm viděl samolibýho frajírka. Narcistu jsem v něm viděl! A von si z nás všech udělá takovou parádní švandu. Takhle doběhnout profesora!“ nepřestával se chechtat Jetmar.

„Ten tvůj je blondák, když ti dal bílýho kocoura?“ zeptala se Dášina matka.

„Kdepak! Už jsem ti přece říkala, mamko, že je tmavovlasej a vysokej sportovec,“ odpověděla hrdě Dáša.

„Je vidět, že ten tvůj fotbalista má pod čepicí. Má smysl pro kultivovanou legraci, tak je to!“

Dáše se zdálo, že během chvíle prošla z pekla do očištěnce a teď se její duše konečně ocitla i se Zdeňkovou na prahu ráje.

Druhý den přijel Zdeněk načas.

Dáša ho představila rodičům. Už v té chvíli se profesor Jetmar na snoubence své dcery usmíval. Atmosféra se ještě více uvolnila, když přišla brzy řeč na Zdeňkův autoportrét. I ve skutečnosti byl profesorovi mladý fotbalista sympatický.

Brzy se konala svatba.

Asi rok po veselce, když už bydleli mladí manželé v novém bytě, začali občas jezdit Zdeněk a jeho tchán na různé fotbalové zápasy. Nebyl to ale zdaleka jen fotbal, co oba muže spojovalo. Zdeněk se odmalička zajímal nejen o historii a politiku, ale měl celkově dobrý rozhled, takže se nikdy při společných rozhovorech s tcháňem vzájemně nenuдили. V mnohém měli oba muži na věci podobný pohled (mimo jiné i na to, že komunismus je sice krásnou teorií, ale pouhou utopickou vizí), někdy si ale také vyměnili na skutečnosti a dění kolem sebe a ve světě méně či více odlišné názory. Profesor Jetmar byl sice často paličák, ale většinou dokázal Zdeňkovy méně či více odlišné názory respektovat.

Tři roky po svatbě jsem se narodil Dáše a Zdeňkovi já. A za další tři roky můj brácha Radek. Občas se mezi profesorem Jetmarem a Zdeňkem odehrával rozhovor přibližně v tomto duchu: „Poslyš, Zdeňku, dnes hraje na Letný Sparta. Co bys tomu řekl, kdybychom si spolu udělali výlet do Prahy?“

„No jo, pane Jetmar, ale co by tomu řekla Dáša?“

„Ty vezmeš auto a já zaplatím benzín. Dášu nech na mě. Já jí to vysvětlím. O kluky a celou rodinu se staráš na jedničku, tak nás musí ta moje holka taky nechat jet tu a tam na výlet. Dám jí nějakou korunu pro kluky, uvidíš, že nás pustí.“

Dáša sice dělala nejdříve trochu drahoty, ale když jí dal táta stovku nebo dvě a slíbil, že se jí a dětem bude Zdeněk o víkendů věnovat, s výletem souhlasila.

Ještě že můj děda zatrhл mámě všechny ty nápadníky před mým tátou, napadlo mě už kolikrát. Jinak bychom totiž nebyli já a můj brácha vůbec na světě.

Zarámovaná fotografie velkého bílého kocoura visela řadu let v mém a bratrově společném dětském pokoji. Když jsme se později s rodinou přestěhovali, kocoura jsme si samozřejmě vzali s sebou. A naši rodiče si ho schovávají dodnes. Všichni ho nepřestáváme mít rádi.

PUBLICISTIKA

CO PRAVÍŠ MARYČKO MAGDONOVA?

Červený domek v Kostelci na Hané na Prostějovsku, ve kterém na sklonku svého života pobýval básník Petr Bezruč, už není na seznamu nemovitých kulturních památek. O jeho vyřazení ze seznamu požádalo olomoucké hejtmanství. Podle památkářů byl prý Bezruč jako básník značně přeceňován, takže není nutné, aby jeho domek byl nadále kulturní památkou.

Žasnu, divím se, mít klobouk, tak smekám! Naši milí památkáři zřejmě rozumějí úplně všemu. Poezií počínaje, atomovou elektrárnou konče. Divím se a žasnu. Kde parta úředníků, v době, kdy kvete česká subkultura, prezentovaná placenými lavičkami, nekonečnými stupidními seriály, importovanými krváky, lacinými hvězdičkami šoubyznysu bez talentu a nahými zadky z vily Vyvolených, bere tu drzost rozhodovat o tom, který básník z minulých století má význam a který ne?

Podle party úředníků, z nichž většina nedovede sesmolit ani veršik k narozeninám, prý poezie Petra Bezruče není nic moc. Zřejmě vůbec netuší, o čem mluví, protože v případě tohoto básníka se jedná o originální výpověď, která se váže k určitému místu a době. Petr Bezruč má smůlu, že si ho za socialismu zřejmě oblíbila skupina stranických ideologů. Básník za to nemůže. S ohledem na to, jak svérázný člověk to zřejmě byl, by ho nějaká přízeň mocných ani nezajímala. Poezie Petra Bezruče možná nepatří na Pegasově žebříčku na první příčky vedle Seiferta, Háalka či Nezvala, ale je cenná tím, že autor píše, byť syrovým způsobem o kraji, který ve své době nikoho moc nezajímal. A přiznejme si, našim mocným neleží na srdci ani dnes. Život ve Slezsku je dnes skoro stejně tvrdý jako v Bezručově době. Tvrdý ve vši té depresivní bezvýhodnosti, velké nezaměstnanosti z toho plynoucího alkoholismu a surovosti.

Na básně Petra Bezruče si většina dříve narozených s klasickým vzděláním paradoxně i dnes často vzpomene. Zejména při pohledu na bývalé veksláky, dnes kmotry a velkopodnikatele. Když vidí bezdomovce na okraji společnosti, čte o dětech, pro které nemají rodiče ani na zaplacení školních obědů. Když poslouchá tu nadutost zbohatlíků, vidí prezíravost mocných a sleduje neuvěřitelnou amorálnost, ke které jsme se po listopadu 1989 tak rychle dopracovali. Nelze se divit olomouckému hejtmanství. V souladu s dnešním směřováním je třeba vykořenit vše, co by mohlo nějak podněcovat k nespokojenosti. Dříve to byli

básníci, novináři, spisovatelé a herci, kteří poukazovali na nešvary společnosti, ve které žili. Dnes se zrovna tito lidé pasují většinou jen do pozice kývačů, vyvěšovačů trenýrek a vymývačů mozků. Petr Bezruč neprošel kulturně politickou lustrací opravdových dobových odborníků! Chudá a udřená Maryčka Magdonova zkrátka vyšla z módy, místo ní přichází ušlechtilý markýz Gero! Je otázka času, kdy nějáci nedoukové rozhodnou o tom, že vlastně ani Jan Hus za to nestál. Dokonce ani ten Žižka nebyl nic moc a jejich činy z minulostí jsou vlastně přeceňovány. Tudíž není od věci jejich sochy a pomníky co nejdřív srovnat se zemí.

Štěpánka Saadouni

AFRIKA

„Afrika! Rovníková Afrika! Afrika otroků a otrokářů!“

Tímto zvoláním projevil hrůzu nad místem, kde se nacházel on i skupina osob pod jeho vedením, Dick Sand, patnáctiletý kapitán ze stejnojmenného románu Julesa Verna, když uslyšel řev lva a spatřil jeho siluetu v měsíčním světle neproniknutelného pralesa. V té chvíli pochopil, že byl oklamán dvěma padouchy, kteří jej místo oblasti Jižní Ameriky dostali až ke břehům rovníkové Afriky a zatáhli do hlubin jejího nekonečného pralesa vstříc nebezpečí, které jim hrozilo od zvířat i lidí.

Přibližně v době, kdy se odehrává tento strhující příběh, kdy Afrika byla skutečně místem mimořádně nebezpečným pro přežití lidí, kteří do ní nepatřili, tedy před zhruba 150-ti lety, podniknul doktor Livingstone a souběžně s ním americký novinář Stanley, který byl vyslán svými novinami, aby Livingstone našel a napsal strhující reportáž, výpravu do hlubin pralesů rovníkové Afriky.

Uběhlo dalších osmdesát let, v lidské historii i historii této části Země přímo zanedbatelný časový posun, a skupiny uvědomělých lidí pochopili, že vzhledem k devastaci africké přírody je nutné zachovat pro další generace tuto část přírody ve stavu, v jakém byla po mnoho tisíce let. To se jim i nakonec podařilo a v této části Afriky najdeme množství nádherných přírodních rezervací a parků oplývajícími zvíředy, z nichž nepochybně nejznámější, pod záštitou UNESCO, jsou národní parky Serengeti a kráter Ngorongoro, rozkládající se v dnešní Tanzánii těsně pod rovníkem na jižní polokouli.

Je úžasné vidět to množství divé zvěře na tak malém prostoru jako je kráter Ngorongoro. Téměř dvacet kilometrů v průměru, sopka, která se před dvěma a půl miliony let zhroutil sama do sebe a vytvořila nejideálnější místo pro život všech druhů zvěře, která se nachází v uvedené oblasti, s výjimkou hrochů a krokodýlů, kteří neměli možnost se dostat z okolní krajiny přes úzkou stezku vedoucí přes hřeben kráteru.

A vidět nejenom zvěř v optice dalekohledů, ale především zvěř, která ztratila jakékoli zábrany a strach z lidských bytostí. Lvy, ležící metr od silnice, sledující

železná monstra terénních aut, která v počtu desítek kusů projíždějí s hučícími motory kolem nich, gepardy, sledující obrovské stádo migrujících pakoňů, nevšímajících si nás lidí, napěchovaných v autě a mačkajících spouště fotoaparátů. Člověka, samozvaného pána tvorstva, to může až urážet, jak bezvýznamnou pozici má vůči těmto dravcům, že jim nestojí ani za jediný pohled, natož aby se stal ještě i jejich kořistí. Proč by si lvi vybírali na svůj jídelní stůl dietu držícího člověka, často staršího jedince se šlachovitým masem, když bez potíží mohou ulovit zebra nebo pakoň?

Za těch deset dní, co jsme strávili v savanách a buši rovníkové Afriky, už ne Afriky otroků a otrokářů, jsme měli možnost vidět celkem třicet tři lvů, čtyři gepardy, dva miliony migrujících pakoňů (dle průvodce neuvěřitelné štěstí) společně s třemi sty tisíci zebry, a jedním dronem. Pokud je tento pojem milému čtenáři neznámý, nejedná se o druh zvěře, ale o dálkově ovládanou létající kameru vydávající tak příšerné zvuky, že v momentě když letěl nad skupinou lvů nebo buvolů, kteří se nebojí nikoho a ničeho, tito ve zmatku před tím příšerným vynálezem člověka prchali. Tragédie dnešní doby. Bohužel Holanďan, který tuto věc na dálku ovládal, měl na autě přilepenou velkou kopii povolení od nepochybně podplaceného tanzanského úředníka, že tento novodobý výtvar technik může, k neštěstí zvířat a znechucení ostatních návštěvníků, používat v samém centru překrásného parku Ngorongoro.

Nepochybně zajímavá byla i návštěva masajské vesnice. Dnes na komerční využití adaptovaní Masajové nejdříve převzali od nás padesátidolarovou bankovku – poplatek za jedno auto, pak předvedli tanec, ukázali nám školu - dřevěnou budku, kterou navštěvovaly děti od dvou do asi patnácti let. A pak se nám snažili prodat za přemrštěné ceny jejich výrobky ze dřeva i hornin, které se nachází kolem jejich tábora. Pozoruhodné je u nich mnohoženství – dle samotných Masajů, kteří umí anglicky lépe než kterýkoli náš vysokoškolský student, oficiálně je mnohoženství zakázáno zákonem, ale každý z nich má jednu ženu oficiální a další tři-čtyři neoficiální. Tvrdý patriarchát byl zřejmý i z toho, že totálně ignorovali naše ženy a bavili se jenom s muži, a když šla některá z našich žen sama nakupovat jejich výrobky, okamžitě tam zatáhli jejího muže nebo našeho průvodce, aby on rozhodnul o nákupu a platbě.

Nejzajímavějším zážitkem pro mě z celé expedice, v rámci které jsme měli možnost navštívit i poslední žijící bílé nosorožce, převezené nedávno do Keni z Dvora Králové, byl určitě můj konflikt s „osobou“, která se mě pokusila okrást. Bylo poledne, měl jsem šílený hlad a na piknikovém místě v buši, chráněném před divou zvěří, jsem vytáhnul poslední banán, který mi zůstal z ranních zásob, sundal z něj slupku a zvednul jej k ústům, abych si na něm pochutnal. V té chvíli ke mně přiskočila opice, vyběhla mně po šatech až k mému obličejí a pokusila se mi banán odcizit. V tom okamžiku jsem si uvědomil, jak se asi chovali naši

dávní předkové, když trpěli stejně šíleným hladem jako v té chvíli já a někdo – jiný příslušník jejich tlupy nebo jiná zvěř – se jim pokusili poslední kus potravy ukrást. Zařval jsem jako náš předek, který žil jenom kousek od místa, kde jsme se právě nacházeli a odkud pocházíme asi všichni, a vycenil zuby. Všechno bylo tak automatické, zvířecí, že opička se skutečně lekla, seskočila na zem přede mě a nastala zajímavá situace – ona, chudinka asi třicet centimetrů vysoká, stála u mých nohou, dívala se na mě jako na vysokou kostelní věž a cenila na mě zuby, a já to stejné dělal na ní. Když jsem udělal pohyb ve snaze odehnat jí, utekla do nedalekého křoví. S obrovskou chutí jsem se pustil do těžce vybojovaného banánu. Mezitím se opička vrátila, sedla si kousek ode mě a tvářila se úplně neutrálně. Jak by asi reagoval kdokoli ze současných lidí, kdyby se ho někdo jiný z člověčí smečky pokusil takhle hanebně okrást? Používal by asi sprosté výrazy, všem kolem sebe by vypravoval (jak to teď dělám i já), jak hanebně měl být okraden a možná by podal na příslušnou osobu trestní oznámení pro pokus o krádež.

Opička ale považovala věc za vyřízenou. Prostě boj o banán prohrála a život jde dál. Proč bychom měli být nepřátelé? Byl jsem silnější, tak jsem vyhrál. Příště nad jiným slabším jedincem, nebo méně agresivním či méně šikovným, vyhraje ona. Žádné nadávky, urážky, stížnosti či trestní oznámení. Škoda, že jsme si neuchovali v sobě něco ze svých zvířecích předků, život by mohl být hezčí, než si ho sami děláme. Až mi té opičky začalo být v té chvíli líto. Mohl jsem se s ní o ten banán rozdělit. Ale uvědomil jsem si, že ona by nepochopila mé jednání a považovala by je určitě za slabost. Vždyť jsem ten banán v čestném boji vyhrál, tak proč jí ho teď nabízím? Nepochopila by to stejně, jako nemohla pochopit pojem vlastnictví a pojem krádež. Banán prostě byl všech, jenom já jsem se ho zmocnil dřív a boj o něj jsem vyhrál. Žádný majetek, žádná krádež, tenhle pojem opice prostě neznají.

Jaká je budoucnost těchto nádherných parků, které bohužel začínají být stejně komerční jako národní parky v Americe či dalších zemích? Možná jednou, za dvacet let, když si objednáme u cestovní kanceláře zájezd na safari do Afriky, v něm bude za určitou cenu nabídka toho, že uvidíme deset lvů a třicet slonů, za příplatek možná třicet lvů a sto slonů. Globalizace a komerce vyhraje. A čaro pralesa doktora Livingstona pomine, tak jako pomínuly našťástí i zoufalé výkřiky patnáctiletého kapitána o otrokářích a otrocích. Alespoň v něčem ta moderní doba stojí za pochvalu.

Miroslav Skačáni

Vážení kolegové,

rubrika Kruhu nazvaná Publicistika je poměrně mladá, ale byli bychom rádi, kdyby se ujala a v každém čísle se pod ní objevil nějaký zajímavý článek. Publicistika je široký pojem nejen formou, ale zejména obsahem. Avšak pro náš bulletin by měla dostat určité mantinely, vycházející ze zaměření Kruhu i Střediska výcho-

dočeských spisovatelů. Články by tedy měly být zaměřené primárně na události v literatuře nebo kultuře. Je třeba respektovat, že vydání Kruhu je časově náročné a některé události mohou být v době zveřejnění zastaralé. Rubrika Publicistika by se mohla stát pojítkem mezi kulturním děním v našem kraji a celostátním či dokonce celosvětovým.

Jiří Lojín, pověřený vedením rubriky

PŘEDSTAVUJEME NOVÉ ČLENY LITERÁRNÍ SEKCE STŘEDISKA

LUDVÍKA UHLÍŘE

Jsem rodilý Častolovák, po toulání po vlastech českých jsem se na „stará kolena“ vrátil. Vloni jsem překročil pět-aosmdesátku.

Nyní od Adama:

Jako lesní praktikant jsem byl čtenářsky odkojen prózami Jana Vrbý ze zelených chrámů, takže můj první rukopis měl titul Rok v lese. O příběhy a osudy lidí od lesa mělo vážný zájem nakladatelství Brázda. Jenže krátce po únoru v osmačtyřicátém roce začalo v rukopise vadit, že častými aktéry byli šlechtici v mysliveckých kamizolách, a také jako lovečtí hosté západní diplomaté. Marné bylo mé dušování se, že tomu tak fakt bylo, doprovázel jsem je, protože pan hrabě měl zraněnou nohu. Načež mně bylo doporučeno do textu příslušně zasáhnout. – jinak, žel... Protože jsem se zdráhal, dopadlo to tak, že se rukopis ztratil. Od nakladatelství jsem obdržel nepatrné odškodné, protože „bylo autorovou vinou, že neměl kopii“. K tomu jsem dostal radu, ať se nesnažím román napsat znovu – bez zásadních změn by to byla zbytečná práce.

Načež jsem za novinářského působení v Brně psal povídky pro periodika. Tamní sekretariát Svazu českých spisovatelů mě doporučil k udělení dvouměsíčního literárního stipendia, které jsem od „litfondu“ skutečně získal – v Častolovicích jsem dokončoval rozpracované povídky.

V roce 1966 mně knižně vyšel román z hornického prostředí „Na šestém patře člověk“ (Orbis). Při dramatickém dobývání v hlubině dolu zavaleného mladého horníka se projevovaly charaktery záchranářů. Obdržel jsem půlroční literární stipendium a opět psal v Častolovicích. Střídal jsem zkazové vyprávění s úvahami hlavní postavy, které byly nejednou protichůdné. Původně jsem „na objednávku“ sepsal filmový námět, který byl ČSF přijat a honorován, ale nebyl natočen,

protože „by škodil náboru do hornictví“, Rukopis knihy byl využit k rozhlasové četbě na pokračování.

Ve sborníku ODPICH (Orbis) mně knižně vyšla povídka Návrat.

Mezi sedmdesátinami a osmdesátinami mně vyšlo šest fotografických knih, pro které jsem nejen fotografoval, ale také napsal texty.

Pro iDnes.cz píši na pokračování blogy – jde o investigativní žurnalistiku.

Svého času jsem chodil v Hradci Králové do nakladatelství Kruh za Dr. Dvořákem, který lektoroval můj rukopis Kluci. Nadešly změny ve společnosti, takže jsem Bukovské příběhy nedotáhl.

Po letech filmařského působení jsem se opět začal věnovat psaní pro publikování. Načež jsem pocítil potřebu být mezi svými.

ZÁVAL

Úryvky z novely Na šestém patře člověk

HAVÍŘI ÚPRKEM PŘEBÍHAJÍ NÁDVOŘÍ DOLU

V šatně spouští faráci oděvy. Jeden muž trhá za řetízek, který se zasekl. Zakleje. Nikdo se nezdržuje vytahováním závěsů na oděv a obuv zpět ke stropu řetízkárny.

Běžel jsem rovnou k těžní věži.

Inženýr Jindřich Jouza se v běhu obléká. Je vysoký, robustní, dlouhonohý. Ve spěchu rozrazí jedny dveře a křikne dovnitř:

„Záchranku! Bezpečnost!“

Na odpověď „Už jsme volali...“ nečeká, utíká dál chodbou. Následuje ho havíř Hrudka, nevysoký, nijak rozložitý, ale zase ne střízlík; je to taková průměrná postava. Není k poznání, kdo je horník a kdo inženýr. Jouza svým zevnějškem a způsobem jednání spíš připomíná horníka.

U jámy se úsečně vyptává chraplavým hlasem obsluhy:

„Jak to bylo? Kde? Kdo tam je?“

„Zával na šestém. Zůstal tam Milan...“

Milan Kadlec, je mu třiačacet let, fará u nás třetím rokem, je vyučeným horníkem, má hornické učiliště, dělá v partě s otcem, prolétlo mi hlavou.

„A – zatím nic?“

„Nic.“

„Místo!“ stroze řekne Jouza těm v kleci.

Čekají jeden na druhého. Nikdo se nemá k tomu, aby opustil klec.

„Tak bude to? Vypadněte!“

Dva musí vystoupit, aby se on a Hrudka vešli. Je vidět, jak neradi se vracejí k hloučku ostatních, odkud se ozve ironicky:

„Jste inženýři? Nejste. Tak vypadněte!“

Znám tyhle poznámky, proč si člověk říká, že mu je něco jedno, proč sám sobě něco namlouvá, ty narážky mne přece žerou, připadalo mi však malicherné odseknutím je usadit, uvědomil jsem si silněji něco jiného, kolik se jich za chvíli sběhlo, jak se jednomu něco přihodí, hned jsou všichni v houfu, byl jsem rád, že k nim patřím.

Patřím k nim ještě vůbec? Jsem, inženýr, dávají mi to najevo, odcizil jsem se já jim nebo oni mně?

U ZÁVALU UŽ PRACUJÍ

Je tam především Milanův otec, starý Kadlec. Dělá ze všech sil. Nedbá ostatních, snad je ani nevnímá, v hlavě má jedinou utkvělou myšlenku. Upírá oči na hromadu před sebou, nepoddajnou pod hřeblem, neubývající.

Inženýr Jouza letmo pohlédne na zábrany, jimiž byla chodba zakřížována.

Kříž, nad Milanem? co sem lezl, do stařin! neměl tu co dělat, ale už se stalo, teď...

Vrhnou se k závalu. Všichni, inženýra nevyjímaje. Kadlec jenom pozvedne hlavu.

„Jak se to stalo?“ ptá se inženýr.

Kadlec pokrčí rameny. Oblouk zad se ještě víc nahrbí.

„Kde je?“

Kadlec jen pohodí hlavou, ruce má zaměstnané.

„Tam...“

Znovu Jouza:

„Dal o sobě vědět?“

Nechtěl jsem se ho zeptat přímo, žije – nebo...

Starý hrabe zběsile a jen tak mezi těmi překotnými pohyby zavrtí záporně hlavou. V upoceném vrásčitém obličejí a malých očích Kadlece je zoufalství.

Inženýr se již nevyptává.

Je asi někde pod tím, musíme ho honem vyhrabat, neuvažoval jsem příliš o možnosti, že zával je třeba větší a že Milan byl vevnitř, v komoře, to nebyla doba na myšlenky, mozek moc nepracoval, záleželo všechno na ruce, proto mi jen tak blesklo hlavou, že je to tady vůbec mizerné, nebezpečné, zával mohl pokračovat, prolomit strop chodby, ale víc jsem o tom nemudroval.

NEPRACUJÍ, ŠTVOU SE

Pohání je strach o druhá, žene je živočišný pud. V jejich jednání je naprostá živelnost. To je boj. Vášnivý boj se zemí. Nerovný. Slabšího se silným. Dávají všechny síly. Aby Milana co nejdřív dostali ze zajetí skály, která ho zavalila. Než bude pozdě. Neuvažují o tom, že jejich zápas o Milanův život bude možná trvat ne minuty, ale hodiny, dny. Teď se rvou s minutami. Rychle! Rychle! Vrcholné vypětí sil na minuty zběsilého zápolení vystačí. Všichni chtějí dělat všechno. Dát ze sebe všechno. Plýtvají silami.

Čísi násada lopaty tvrdě rýpne Jouzu do boku.

„Krucí!“ zakleje.

Ohlédl jsem se, kdo to byl, nemešlo! pak jsem se mírnil, copak za to může?

Jako kdyby bolest probudila Jouzův mozek k činnosti. Rozhlédne se po chumlu mužů. Štafeta. Ti vpředu odhazují materiál před lopaty a hřebla druhých, kteří jej hrnou a házejí do jícnu sýpu. Mezi tím se Hrudka dře s velkým kusem. Za ním se plahočí k sýpu Takáč. Na konci té štafety nebude věnec vítězů, ale člověk. Veliké vítězství.

Stále nic, kdyby ho to chytilo na kraji, už bychom ho měli, bude někde na druhé straně závalu, tady se to asi nedá uhonit.

Jouza se znovu dává do práce, stržén ostatními.

Žije – nežije, s nikým jsem se o nejistotu neodvážil podělit, pochybnost, beznaděj, ty jsou v takové chvíli kudlou do zad, musel jsem věřit. museli jsme věřit, abychom vydrželi, měl jsem obavu, že ztratí naději, všechno záleží na mně, jestli je udržím ve víře, že to není marné.

MNOHO NESCHÁZÍ A JEDEN ZÁCHRANÁŘ SPADNE DO SÝPU

Sfárali další, už tu není k hnutí.

„Člověče, takhle to nejde,“ říká Hrudka inženýrovi. „Ještě se něco stane. Pošli ostatní pryč.“

Míra má pravdu, přiznával jsem si, nevypadá to tu dobře, kdyby to shrklo, zařve-me tady všichni, ale copak jim tohle můžu povědět? každý má strach o svůj kejhák, Milan je na tom hůř, je zavalený, nám se zatím nic nestalo, co myslet na nejhorší, co strašit lidi.

„Zkus jim to říct, jo. Budou posedávat na křížku. Celí nakřivo!“

Hrudka mlčí. Rozum mu říká, co by se mělo. Něco v něm však dává zapravdu Jouzovi. Také by asi neodešel. Naučil se však ve všelijakých situacích potlačit cit, ten je někdy slepý, a dát slovo rozumu. Ani teď nejedná jinak.

„Člověče, musíme to udělat!“

Co kdyby se opravdu něco stalo, kdyby to jednoho jenom škráblo, budu mít pota-hovačky, upozorňoval tě, proč jsi na něj nedal? byl bych v tom až po krk, nikdo by se mne nezastal, my jsme nechtěli odejít, já jsem při maléru jako kapitán na lodi, jako kluk jsem si přál jím být, teď jsem něčím podobným.

INŽENÝR VYLEZE KOMÍNEM NA ŠESTÉ PATRO

Dojde chodbou až do míst, kde je zavalená. Zafuká kladívkem geologů.

Samozřejmě zcela zbytečně, protože v hluku způsobeném vypouštěním nava-leného materiálu nemůže Milan zhola nic slyšet. Pak pospíchá dolů na sedmé patro a už v komíně křičí na odbíhače:

„Ťuká! Přestaňte!“

„Zastavit! Přestat! Ťuká!“ opakují hlasy.

Vlítli mi na to, sežrali to i s chluřpama.

Hrnou se všichni komínem vřhůru a zaplní chodbu u závalu. Inřženýř je tiřší, kladívko připravené k poklepu. Poslední už přicházejí po řpíčkách.

Konečně všechno umlkne. Muři znehybni, hlavy posunuté kupředu nebo naklonené v bedlivém naslouchání. Snad všemi smysly, celým povrchem řtěla. Každým pórem jsou připraveni vnímat znamení řivota z nitra skály.

A náhle se do toho ticha ozve cosi jako zaklepaní.

V prvním okamřžiku jsem myslel, ře se mi to jenom zdá, pouze slyřím, co bych si přál slyřet, proklepal jsem si prstem ucho, jeřtě jednou.

Inřženýř Jouza se podívá na tváře kolem sebe. Ověřuje si v jejich výrazu, zda ho nematou smysly.

V obličeřích i v očích jsem řetl, ře také slyřeli, slyřeli!

„Milanéé!“

Honza Pokorný mi zařval přímo u ucha, až to zabořelo, ohnal jsem se po něm, předeřel mne Mířa Hrudka, uchopil ho tak, ře mu přikryl dlaní pusu, zaklepal jsem jednou, dvakřrát, třikřrát po sobě, viděl jsem, jak všichni ulřívají pohledem na kladívku, vyklepávající m znamení na skálu.

Po doznění posledního úderu snad nikdo nedýchá. Plamínek karbidky, kterou drři Morávek až u řtěny, se ani trochu nezakomířhá, rovně trři nad hořákem. A když se ozve odpověď, prudké vydechnutí všech úřt, skloněných nad ním, ho rázem sfoukne.

Bylo to úřlevné vydechnutí, s ním z nás vyšlo všechno navřšené napětí.

Oči se směři, obličeři záři, zuby svítí.

Bylo to krásné poslouchat, jak nám skála nese Milanovu odpověď, tichou, vzdálenou, beze slov, ale přece jenom srozumitelnou a výmluvnou - ře řije, jako kdybychom slyřeli jeho srdce, napadlo mne, a když srdce tepe, to je dořbe, jen kdybychom jeřtě věděři, jak mu je a co mu je, co jsem za řlověka, před chvílí jsem si přál, abych aspoň slaboučkě zařtukání zaslechl, jenom takovou ozvu a teď už mi to nestačilo, vřždyť tohle už je hořně, po takové dořbě mlčení, nejistoty, podíval jsem se na hodinky, po dvou hodinách, kdy jsme vřbec nevěděři, zda je řiv, byla to náhoda, ře zrovna před chvílí, když jsme se sem sběři, zaklepal? asi těžko, určiřtě řukal už před tím, ale neslyřeli jsme, ať to bylo jak řhtělo, hlavně ře se s ním domluvíme.

A ZASE SE NEBEZPEČÍ ODLÉVÁ

Party se řtrídají řastěji. V kratřších intervalech naslouchají.

Bylo nutné udržovat stále spojení, aby nás mohl Milan včas varovat, kdyby se záchrannými pracemi jeho řituace zhorřovala, z řukání jsem neustále vycitoval klid, prostě ře je všechno v pořádku, kdyby věděřl, jak nám řtými poklepy dořával síly, jak všechny vzpřuřoval.

„Stále slyším: ťuk, ťuk, ťuk. Klidánko, žádné bláznění. Já bych do toho asi mlátil jako divej“, přiznává si Honza Pokorný.

„A my bychom z toho byli janci. Mysleli bychom, že nám dávaš znamení, že máme přestat, jo,“ na to Jouza.

„Ty seš známej poděs,“ podrýpne Pokorného Takáč.

„Milan je prostě klidás. Vždycky,“ obdivně řekne Honza.

„Když má jistotu, že pro něho jdeme. To dělá hodně,“ míní Hrudka.

UBĚHNE TĚMĚŘ HODINA

Už odtěžili asi stovku vozů.

Tempo prostě nevidané a neslychané, znovu jsme u zavalené komory naslouchali, tukání bylo mnohem silnější, když doznělo, Honza začne hulákat do závalu, pak najednou zařve:

„Držte huby!“ Hlas mu přeskočí. Rozkašle se.

„Slyším ho! Slyším!. Něco křičí,!“ sípe Honza a přemáhá kašel.

Byla to pravda, nejenom že jsme Milana slyšeli, doléhal k nám jeho hlas, ale docela jsme s ním mluvili, ptal jsem se ho, jestli můžem dál těžit, zda mu to tam něco nedělá.

„Rychle těžte!“ cedí skulinky mezi navrstvenými balvany, kameny a drobným materiálem Milanovu odpověď, kterou tlumočí Honza Pokorný.

Honza měl dobrý sluch a nejlépe znal Milanův hlas, proto mu vcelku dobře rozuměl, mně se však v uších Milanova slova slévala, slyšel jsem je, ale nerozuměl jsem, co vlastně říká, ani ostatní na tom zřejmě nebyli líp, i oni čekali na Honzovo opakování.

„Těžte! Ubejvá to. Už brzo... Co?“ křikne otázku Honza. „Řvi víc, opakuj!“

Milan na výzvu reaguje. Honza, ležící na závalovém materiálu, přilepený ke kamenům, odstálý boltec ucha vmáčknutý do škvíry, zkřivenými ústy dál opakuje: „Už brzy půjdu na forot. Někde mě tam potom dole najdete.“

„Ať už seš tady! Kdyby to bylo před hodinou, tak už je to stejně dlouho,“ vesele tlumočí Honza Pokorný.

„Ale opatrně. Neukvapuj se, jo,“ varuje Jouza.

Cítil jsem takovou úlevu a spokojenost, jak nám mohlo stačit obyčejné tukání, myslel jsem si pod dojmem jeho hlasu, zkresleného, nejasného, ale přece jenom lidského hlasu, již dlouho nemůže trvat a budeme ho mít venku.

ZDÁ SE, ŽE JDE VŠECHNO JAKO NA DRÁTKÁCH...

JIŘÍHO UHLÍŘE *1937

Narozen 1937

Člen OS a Klubu autorů literatury faktu

PhDr. Emeritní profesor Střední lesnické školy Trutnov (1961-1998), publicista, spisovatel literatury faktu, literární a významný regionální historik, **erudovaný** bibliograf a filmograf, člen redakční rady sborníku Rodným krajem v Červeném Kostelci.

Opublikoval **od 19. května 1955 do 15. dubna 2016 celkem 2537** příspěvků ve více jak 140 různých titulech periodik, sborníků, almanachů a knih. **Přispívá dosud do celostátního i regionálního tisku, vědeckých i odborných periodik, lesnických i mysliveckých časopisů, sborníků v ČR i na Slovensku.**

Je autorem 20 samostatných knížek a brožur, 14 amatérských dokumentárních filmů, spoluautorem 11 knižních vydání středoškolských učebnic českého jazyka (Státní pedagogické nakladatelství v Praze 1980-1992 **v nákladu 650 tisíc výtisků**) a autorem dvou libret k výstavám, realizátorem dvou historických expozic.

Přispíval do sborníků: Minulost Jaroměře (1968. a 1971), Krkonoše - Podkrkonoší, Kronikářství a vlastivěda Trutnovska, Miscellanea, Lnářský průmysl, **Kladský sborník**, Stopami dějin Náchodska, Náchodsko – od minulosti k dnešku, Ročenka knihovny a muzea v Jaroměři, Hradecký kraj, Boleslavica, **Východočeské listy historické**, do sborníků a almanachů Lesnické školy v Trutnově, **Písku, Praze a mnoha dalších** i na Slovensku.

V Jaroměřských novinách a Jaroměřském zpravodaji od 70. let 20. století zveřejnil 17 původních rozsáhlých historických seriálů o vesnici Starý Ples (1186-1986), o tiskárnách, nakladatelstvích, knihkupectvích (1861-1995), o dějinách muzea (1883-1983), knihoven (1404-1995), biografů a kin Jaroměře a Josefova (1904-1997), objevný seriál o pobytu spisovatele Jaroslava Haška na Jaroměřsku **v letech 1914-1915 (1996)**, **o počátcích železnice (1982)**, **letectví v letech 1910-1948 (1998)**, **seriály o klášteře augustiniánů kanovníků v Jaroměři 1349-1421 (1999)**, **o kostelech a kaplích všech křesťanských církví na Jaroměřsku (1999-2000)**, o chrámových varhanicích (2003). Od listopadu 2014 do konce listopadu 2015 otiskl v Jaroměřském a josefovském zpravodaji dosud svůj nejrozsáhlejší 21dílný seriál o dějinách filmu, biografů, kin v letech 1904-2015 v Jaroměři a v Josefově, kabelové televizi (1991-1999), filmografii i zobrazení Jaroměře a Josefova ve filmu a televizi. Od 1. prosince 2015 v Jaroměřském zpravodaji začal otiskovat **15dílný historický seriál o klášteře v Jaroměři s překlady latinských listin do češtiny (1349-1421, spoluautorka M. Kyralová)**. Jaroměře se týká cca 1800 článků, z toho cca 800 medailonků osobností spjatých s Jaroměří a Josefovem.

Je trojnásobným laureátem literární soutěže Šrámkovy Sobotky. Za vlastivědnou knihu o obci Jasenná byl jmenován čestným občanem Jasenné (1994). Město Jaroměř mu u příležitosti 60. narozenin udělilo Pamětní medaili města Jaroměře za badatelskou práci pro město. V roce 2012 získal regionální Cenu Miroslava Ivanova a v roce 2013 Cenu P. Jilemnického. Roku 2015 mu Město Jaroměř udělilo „Ocenění za celoživotní přínos v oblasti kultury“.

Přehled nejvýznamnějších publikací:

Božena Němcová ve filmu a televizi (1968, reprezentovala ČSR na mezinárodní filmologické výstavě mezinárodního filmového festivalu v Benátkách-Venezii, kde byla oceněna diplomem v Itálii, (1969), dvoudílná průkopnická vědecká Bibliografie lesnického školství na území Československa v letech 1850-1968 (1970, kterou získali účastníci mezinárodního sympozia FAO o výchově lesníků ve Stockholmu ve Švédsku v září a říjnu 1971) a 2. díl mapoval léta 1969-1992 (1992, vydalo Ministerstvo zemědělství ČR v Praze, obě práce mají dohromady 870 stránek a 5 637 záznamů a jsou průkopnické z hlediska evropského lesnického školství). Dále následovaly: Božena Němcová v plastice (1970), Prameny, bibliografie a filmografie lesnického školství v Písku 1884-1974 (1975, vydal Výzkumný ústav odborného školství v Praze), Léta 1939-1945 na Jaroměřsku (1975, MěNV Jaroměř), Střelnice SLTŠ Trutnov – Babí a okolí (1976, 1978, turistický průvodce), Prameny a bibliografie bibliografií Jaroměře a Jaroměřska (1978, MěNV Jaroměř), Základy informatiky pro středoškoláky (1979, 1980), Přírodní poměry a dějiny obce Jasenná, 1305-1980, okres Náchod (1980), Městské muzeum v Jaroměři 1883-1983 (1984), Dějiny školství v Jasenné 1588-1988 (1988), Starý Ples 1186-1986, vlastivěda obce (1988), Uměleckohistorické památky Jasenné, Roztok a Šestajovic (1990), Jasenná, vlastivěda obce (1994, podle odborné kritiky „vzorová vlastivěda“, 2. cena v literární soutěži Šrámkova Sobotka, 1995, 1. cena neudělena), Vlkov 1229-1999, vlastivěda obce (2000), supplementum Jasenná 1298-1305-2007 (spoluautorka Ing. J. Slezáková, 2007), Osobnosti Jaroměře (2011, regionální Cena Miroslava Ivanova udělená Klubem autorů literatury faktu 19.9.2012), Humorista Jaroslav Hašek a Jaroměřsko (2012, Cena Petra Jilemnického udělená Správou Odkazu Egonu Ervína Kische a Města Letohradu, slavnostně předána v Senátu Parlamentu České republiky v Praze při XXII. udělování mezinárodních Cen E. E. Kische 21. října 2013).

Sborníky a almanachy, které inicioval nebo redigoval:

50 let střední školy v Jaroměři 1919-1969 (1969, s M. Ptáčkem), 20 let lesnického školství v Trutnově 1945-1965 (2 svazky, 1965), 40 let lesnického školství v Trutnově 1945-1985 (1987), Padesát let lesnického školství v Trutnově 1945-1995 (1995), Šedesát let lesnického školství v Trutnově 1945-2005 (2005), Sedmdesát let lesnického školství v Trutnově 1945-2015 (2015) Jaroměř 1126-1976 (1976, MěNV Jaroměř), a samozřejmě do nich svými studiemi přispěl.

Ineditum - strojopis

Zpracoval dosud nevydanou bibliografii recepcí Božena Němcová inspirací pro umění (1. verze z roku 1970, 303 stran strojopisu, byla oceněná 2. cenou v literární soutěži Šrámkova Sobotka v červnu 1970, 2. verze z roku 1975 má 351 stránek).

Podrobný soupis a přehled dosud otištěného literárně publicistického díla přináší jeho knižně publikovaná „BIBLIOGRAFIE Jiřího Uhlíře 1954-2007(-2016)“ (přes 300 stran počítačové sazby formátu A4, soupis jeho prací včetně ohlasů, recenzí jeho knih a statí, medailonků o autorovi. Několik vázaných knih této bibliografie postupně doplňované a anotované má ve svých knižních fondech Národní knihovna v Praze 1, Klementinum 190; Literární archiv Památníku národního písemnictví v Praze – Strahov; Ústav pro českou literaturu AV ČR v Praze, Státní okresní archiv v Náchodě (zde je deponován Uhlířův osobní fond); Městská knihovna v Jaroměři ad.

Redakčně zkráceno

Božena NĚMCOVÁ (4. únor 1820 Vídeň – 21. leden 1862 Praha)

rozená Barbora Panklová

spisovatelka, básnířka, prozaička, pohádkářka, autorka národopisných studií

V roce 1837 se sedmnáctiletá Barbora Panklová z Ratibořic provdala za respicienta finanční stráže, horlivého vlastence Josefa Němce (1805-1879), který byl od 1. května 1838 ustanoven správcem okresu a navržen na podinspektora v Josefově. Němcovi se přechodně ubytovali v bývalém hostinci Veselý (čp. 27, dnes označen pamětní deskou) a později bydleli v Tržní ulici u kupce Hlávky (čp. 67 v 2. poschodí, dům byl označen 24. 9. 1932 pamětní deskou). Němec měl nepříjemný služební konflikt, při návratu z pochůzky z Vlkova přistihl muže podezřelého z podloudnictví. Spolu s podřízeným Binertem muže zadrželi. Podloudníka se však zastal voják 18. pluku Jan Liessler, který později tvrdil, že na něho finančníci tasili zbraň. Rozčilený Němec po návratu domů polekal ženu a ta v důsledku toho dne 6. srpna 1838 předčasně porodila své první dítě, syna Hynka. Byl to velmi nadaný kreslíř, zemřel však již v patnácti letech na tuberkulózu.

Trudný pobyt B. Němcové v Josefově nezanechal výraznější stopu v jejím literárním díle. Snad lze připomenout jen epizodu ze 4. kapitoly *Babičky* (1855), v níž líčí setkání mladičké Magdalény Čudové (literární babičky) s císařem Josefem II. při stavbě pevnosti Ples-Josefov (věnování tolaru), povídku *Dobry člověk* (1858).

Konflikt Josefa Němce v Josefově připomíná jen okrajově Vladimír Drnák v životopisném románu o Boženě a Josefu Němcových *Manžel slavné ženy* (1938), Emil Synek (1903-1993) v románu *Touha* (knižně 1938, časopisecky – Eva –

1934-1935) nebo Josef Pavlík v próze *Ztracený sen* (Brněnský večerník, četba na pokračování vycházela od 4. 11. 1980 do 4. 1. 1981).

Poměrně krátké josefovské období a sama osobnost spisovatelky však silně ovlivnily pozdější aktivity Jaroměřanů, např. v představení dramatické montáže Antonína Dvořáka (1920 – 1997) *Božena Němcová bojující*, sehraném 22. 9. 1962 jaroměřskými ochotníky při příležitosti 100. výročí úmrtí autorky (režie N. Doležalová, v roli B. Němcové vystoupila jako host členka Národního divadla Vlasta Fabiánová). Dále v inscenaci dramatizace spisovatelčiny povídky *Kávová společnost* (upravila A. M. Tilschová), sehrané při příležitosti přejmenování jaroměřské pedagogické školy na Pedagogickou školu Boženy Němcové (v roce 1955). Předtím však byla zdejší dívčí škola přejmenována na Střední školu B. Němcové (1948-1953), v letech 1967-1976 Základní devítiletá škola B. Němcové a od roku 1976 dosud naše škola nese pojmenování Základní škola B. Němcové v Jaroměři, Husovo náměstí 352. K osvětlení osobnosti a života Boženy Němcové přispěli také někteří spisovatelé-rodáci z Jaroměřska. Autor literatury faktu dr. Miroslav Ivanov (1929-1979) objasňoval záhady kolem vzniku Babičky (Květy 1955, č. 12 a 28; Květy 1963, č. 1; knižně v *Historii skoro detektivní*, Praha 1961, s. 141-156) a zejména knihami *Zahrada života paní Betty* (později *Boženy N.*, 1992) a knihou *Jiskření aneb na černé hodince s Máchou, Němcovou a hvězdami, Rozmlouvají Luba Škořepová-Miroslav Ivanov* (1996, s fotografiemi jaroměřského publicisty a výtvarníka Václava Nováka). Články o dramatizacích *Babičky* (Divadelní noviny 25. 12. 1957) a o Babiččině údolí napsal teatrolog Prof. Fr. Černý (1926-2010). V publikaci *Božena Němcová inspirací pro umění* (Ohlas osobnosti, života a díla BN v beletrii, poezii, próze, dramatu, filmu, televizi, rozhlasu, hudbě, malířství a sochařství, tedy kultu BN, 303 stran strojopisu A4, rozš. verze z r. 1974 352 stran, jeho stejnojmenná bibliografie byla oceněna 2. cenou v literární soutěži Šrámkova Sobotka v červnu 1970) se tématu věnuje Jiří Uhlíř (* 1937), literárněvědný historik z Jaroměře, který ze svých 20 samostatných knížek věnoval dvě publikace této autorce, a to *Božena Němcová ve filmu a televizi* (1968, kniha reprezentovala Československo a získala diplom v Benátkách (Venezii) v Itálii 1969) a *Božena Němcová v plastice* (1970) a je spoluautorem soupisu skladeb a bibliografie knihy Jiřiny Vackové *Božena Němcová v hudbě* (1979).

Z doby působení spisovatele Jaroslava Žáka (1906-1960) na jaroměřském gymnáziu pochází jeho roztomilá satirická parodie Babičky na zbrojařskou předválečnou hysterii. Satira vyšla s názvem „B 37 čili Babička 1937“ (Lidové noviny 27. 1. 1937, příloha s. 2, spolu s Vlastimilem Radou – Babička přijíždí na Staré bělidlo v tanku plně vyzbrojena). Jaroslav Žák za nacistické okupace také natočil amatérský hraný film *Zločin plukovníka Burtona* (1941-1942), mj. též v Babiččině údolí.

Ohlas díla B. Němcové a Babiččina údolí lze najít v souboru *12 fotografických snímků nejkrásnějších míst, kde odehrál se děj „Babičky“*, *Babiččina údolí* (vydal r.

1906 tiskem B. Kočí a fotografie dodal Karel Zelený z Josefova). Srdeční záležitostí je i pro výtvarného a dokumentárního fotografa Václava Nováka (1930-2013). Akademický malíř Jiří Škopek (*1933), žijící od roku 1952 v Jaroměři, vytvořil v roce 1965 cyklus 52 krajinářských pastelů *Krajina mládí Boženy Němcové* a řadu jejích portrétů i pohlednic. Je autorem malované keramiky a okenic v atriu českoskalické Babiččiny školy i dvou verzí tabulí naučné stezky Babiččino údolí. Pro bibliofilské vydání Babičky Boženy Němcové navrhl Škopek originální vazbu a namaloval 16 barevných snově poetických ilustrací šimovského stylu. Tento soukromý tisk v nákladu 100 číslovaných výtisků vydal Karel Šípek v Liberci v roce 2009. Vydal stolní kalendář *Z kraje mládí Boženy Němcové 2015*, obsahující 39 barevných kolorovaných pohlednic, a stejnojmenný nový stolní kalendář na rok 2016.

Z jaroměřských rodáků sochařů zpodobnili B. Němcovou profesor Otakar Španiel (1881-1955, návrh na pomník 1942, depozitář Galerie Ot. Španiela v Jaroměři) a Václav Antonín Wagner (1897-1944, busta 1938, sádra 1943). A právě pomník s bustou spisovatelky na podstavci – dílo V. Wagnera – byl odhalen dne 4. května 1947 u bývalé dívčí školy, nyní ZŠ Boženy Němcové, slavnostní řeč přednesl náš tehdejší nejvýznamnější badatel o autorce dr. Miloslav Novotný. V roce 100. výročí prvního vydání Babičky byl dne 29. května 1955 na náměstí B. Němcové v Josefově odhalen pomník s bustou autorky, dílo profesora hořické kamenicko-sochařské školy Josefa Kalfuse (1908 - 1964). O propagaci jejího pobytu v Josefově ve 20. a 30. letech 20. století se zasloužil místní turistický spolek. Z jeho podnětu byla 15. 4. 1923 vyznačena „Stezka Boženy Němcové“ od Josefova k Opočnu a dne 25. září 1932 odhalena pamětní deska na domě čp. 67, v němž autorka bydlela. Slavnostními řečníky byli prof. dr. Zdeněk Nejedlý a dr. Fr. Sekanina. Po odhalení desky odevzdal veřejnosti místní okrašlovací spolek „Vyhliďku B. Němcové“ na bývalém Kopečku za Jaroměřskou branou. Později byly po B. Němcové přejmenovány ulice v Jaroměři a v Josefově také náměstí.

V roce 1950 vytvořil slavný jaroměřský rodák Josef Šíma (1891-1971) žijící od roku 1921 ve Francii imaginární podobiznu B. Němcové. Do francouzštiny přeložil a ilustroval několik jejích pohádek v knize *Au temps de Jésus-Christ (Za časů Ježíše Krista, dřevoryty, Paříž 1922)*. Šímův portrét Boženy Němcové je v majetku Národní galerie v Praze (olej, plátno, 100x81 cm). V roce 1962 pro slavnostní večer Pedagogické školy BN v Jaroměři vytvořil rozměrný portrét B. Němcové profesor Karel Meisner (1904-1979).

Mezinárodní a národní uznání Boženy Němcové

Kulturní fenomén osobnosti, života a díla české spisovatelky Boženy Němcové je v českém národě stále živý, přítomný i aktuální. V červnu 2005 se v poněkud kontroverzní anketě České televize Největší Čech umístila jako jediná žena v první

desítce. Tento úspěch není ojedinělý. B. Němcová je významnou osobností nejen v měřítku celonárodním, ale i mezinárodním, ba chce se říci, přímo kosmickém. Na její paměť byla pojmenována planetka 3628 Božněmcová, objevená českou astronomkou Z. Vávrovou dne 25. listopadu 1979 na hvězdárně Klet u Českých Budějovic. A v letech 1992 až 1993 přišla z Kalifornie zpráva, že první českou ženou, jejíž jméno nese kráter na planetě Venuši, je právě Božena Němcová.

A mohli bychom pokračovat a snášet další příklady uctívání spisovatelky, kterou si naši předchůdci – učitelé vzali jako čestný přídomek do názvu školy. Portrét B. Němcové je od 21. července 1993 vyobrazen na české bankovce pět set korun českých, na její počest i knihy Babička byly vydány tři československé poštovní známky, dvě v roce 1950 a jedna v roce 1962 (M. Švabinský), a v roce 2005 vydala Česká pošta barevnou kresbu Adolfa Kašpara k Babičce. V roce 1962 UNESCO zařadilo 100. výročí úmrtí autorky mezi světová výročí a rok 1962 vyhlásilo za Rok Boženy Němcové. Město Česká Skalice prohlásilo rok 2005 za Rok Babičky BN u příležitosti 150. výročí prvního vydání této knihy. V roce 2009 se v čtenářské anketě České televize Kniha mého srdce umístila Babička na 2. místě, hned za Jitrokovým Saturninem. Podle některých komentátorů vsadili Češi na sentiment. Při této příležitosti byly také Českou mincovnou v Jablonci nad Nisou vyraženy zlaté a stříbrné pamětní mince k 150. výročí prvního vydání Babičky (říjen 2005). Od roku 1869 do roku 1962 bylo vytvořeno více než deset medailonů, medailů i plaket k počtě B. Němcové.

Zájemce o tuto problematiku odkazují na svou studii Posmrtný kult Boženy Němcové v letech 1862 - 2007, otištěnou ve sborníku Stopami dějin Náchodska 14, Sborník státního okresního archivu Náchod 2010, strana 405 - 412, kde uvádím další konkrétní podrobnosti.

Jiří Uhlíř

- **Absurdní drama má blízko ke skutečnému životu, také je obtížně pochopitelné.**
- **Není nouze o pastevece ovcí, kteří radí kormidelníkům námořních lodí.**
- **Oceňované knihy mají v očích čtenářů stále menší hodnotu**
- **Literatura je už zase odrazem života, nenajdeme v ní kladného hrdinu.**
- **Paměti ještě nezačnu psát. Stále si toho pamatuji příliš hodně.**
- **Ranní ptáče dál doskáče... Ale proč neletí?**

aforismy František Uher

HOST KRUHU 44

SERGEJ ŠELKOVYJ

Sergej Šelkovyj se narodil roku 1947 ve Lvově. Absolvoval Technickou univerzitu v Charkově, jako docent na univerzitě vydal řadu odborných publikací. Je autorem okolo 30 knížek poezie, prózy a překladů, získal mnoho ocenění, publikuje v zahraničí. Je členem Svazu spisovatelů Ukrajiny a Svazu spisovatelů Ruska. Žije v Charkově.

Jsi mladá a neobyčejně krásná
rozzářila ses ve mně jiskrou betlémskou.
Ale teď už nestojí ani groš
bouřný čas zvučících přísah.

Tam v popelu dohořelého ohně,
se hřejí ještěřky a občas i zmije.
Ty mi nejspíš neodpustíš.
Ale, sláva Bohu, já odpouštět umím.

Jak pozdním podzimem uprostřed lesů,
tak je na duši - světlo a osamocení.
Všechno své s sebou si nesu
bez výčitek a trpkosti.

Klidný je nebeský kraj a pustý
nad vyprázdněným pustým kalichem.
A v rudých kapkách trnitý keř -
růže šípkové,
darující sto srdcí.

Sebral ze sněhu
krutou zimou zabitou hrdličku. -
Lehoučká,
jako pírkou
jakoby ani nežila...
Nebo stále ještě létá.

Jdu podél moře.
Stín letící čajky
neslyšný chladný
Po mně běží.
V pustém žhavém poledni
Prchavý dotek účasti.

Utišil se červencový déšť. -
Ve starém ovocném sadu
zavoněl houbový les.
Po dešti v zeleni dýchá
živý chronometr:
padají kapky vteřin
z okapů listí.
Mlasklo, spadlé do hlíny,
dozrálé jablko.-
Čas

Přeložila V. Kopecká

OHLASY A RECENZE

Z NOVÝCH KNIH

První měsíce roku již tradičně nebývají příliš bohaté na knižní novinky. Jako kdyby literatura po předvánočním náporu na kapsy čtenářů a prostor v knihkupectvích nabírala dech. V průměře vydávaných titulů nejedna kvalitní kniha zapadne. (Tady platí otřepaný slogan, že kdo chvíli stál, stojí opodál.) Nové tituly zahrnují na počátku roku pulvy v menší míře, ale přesto. Větší šance upoutat pozornost však existuje. Povězme, že z elektronických husích brk členů Střediska se urodila slušná sklizeň.

Po sbírkách *Dívka s koblížkem* a *Šum tvých vlasů* potvrdil Zdeněk Jirásek platnost přísloví „do třetice všeho dobrého.“ Jestliže se jeho verše v prvních dvou sbírkách nesly především na úsměvných vlnách přímočarého humoru, někdy až trochu lehkovážného a bujarého, ve sbírce **OSAMĚLÝ PIJÁK ČAJE** (Oftis 2016, 136 str., il. František J. Kalenský) překročil Jirásek svůj dosavadní standard a mile překvapil. Neohlíží se pouze dozadu, výrazně zaostřil optiku básnického vidění. Zachoval svým veršům humorný, někdy až lehce satirický charakter, dospěl však k výrazně aktuálnějšímu společenským náhledům. Ať již zalíčil na bující byrokracii, vždy a v každé době doprovázející zvyšující se počet úřadů a úředníků (*Úřad, Dnes mám špatný den, O stromech a lidech*), ať již ostří břit v přesném širším záběru (*Čest jejich památce, Pořád*) nebo tepe běžný nešvar (*Chlapi*). Ve sbírce se však rýsuje zcela nová, velice sympatická nota - postřehy koncipované vyhraněně lyricky (*Dejte mi kosu, Stárneš příteli, stárneš či Právě proto*). A plně souhlasím s Jiráskovým konstatováním, že v našem hlučném světě je – při vší úctě k Beethovenům, Smetanům i Ježkům - nejkrásnější hudbou ticho. Jen škoda, že za kvalitou Jiráskových textů pokulhává výtvarný doprovod. (Snad s výjimkou akceptovatelných stran 34 a 59.)

Zásluhou neutuchajícího elánu Věry Kopecké vyšla bilingvní publikace **KDYŽ BROUMOVSKÉ STĚNY PŘETÉKAJÍ POEZIÍ** (vyd. Kopecká, 2026, 44 str.). Obsahuje tvorbu českých i zahraničních básníků a výtvarníků ze 17. Dnů poezie v Broumově a 4. Mezinárodního výtvarného plenéru). Jak už to v podobných publikacích bývá, kvalita veršů i výtvarných prací je kolísavá, podávají však bezprostřední svědectví o nesmírném zaujetí účastníků obou akcí a jejich globální prospěšnosti. Z členů Střediska jsou prezentováni (podle abecedy) Kopecká, Matysíková, Novotná a Sochora. Ze známějších básníků Petr Kukul, Antoni Matuszkiewicz a Gwidon Hefid.

Padající hvězdy snad skutečně inspirovaly Věru Kopeckou (co si asi při jejich střemhlavém letu přála) k plně autorské stejnojmenné sbírce **PADAJÍCÍ HVĚZDY** (vyd. Kopecká, 2016, 112 str.), šestadvacáté v pořadí, včetně tří sbírek vydaných

v polštině. „Ticho probuzené//kroky deště...“ stojí v básni Stín. Ve stejném duchu je koncipována celá sbírka. Jako kdyby V. K. svou poezii probouzela laskavé, zasněné ticho a zároveň stíny téhož ticha prováděla čtenáře celou sbírkou. Někde i „Pod hranu skal“ – tak zní název jedné básně.

Permanentní osobní kontakt s polskými, ruskými a ukrajinskými představiteli tamní poetické pevniny a hojná překladatelská činnost V. K. došly ohlasu u našich sousedů. Dokazují to Kladský sborník XI a bilingvní ukrajinský sborník „Třetí konkurs,“ který vyšel v roce 2015 v Charkově, sestavil ho Sergej Šelkovyj a mezi autory zařazenými ve sborníku je také nám známý Kazimierz Burnat. Publikace přináší nejen ukázky z básnické tvorby V. K. (v ukrajinštině je to Bipa Kopecka), ale také kompletní, pozoruhodně detailní přehled a výstižnou charakteristiku její dosavadní tvorby. Editor Vilém Kmuníček odvedl náročnou a precizní práci.

V koloběhu dnů není mnoho důvodů k přílišnému veselí, a proto rozhodně nikomu nezkazí náladu úsměvné verše Václava France **GENIÁLNÍ BLBINY PRO TÁTY A MAMINY** (2015, 60 str.) Motivy Franc nachází ve standardních životních příbězích, jejichž komičnost nečasto uniká. Možná bychom se měli inspirovat verši //Až tě život omrzí//Stane se ti peklem//Vem prut a jdi na ryby//nebo se svým čoklem//. Kdo nemá psa, rybářský lístek či odvalu si u vody zapytlat, nechť znovu otevře Francovu sbírku.

František Uher

ZELENÉ VDOVY

Vyprávět příběh na malé ploše vypadá na první pohled jednoduše. Pokud však má zaujmout i něčím jiným než překvapivou pointou, musí autor do relativně krátkého textu vložit hodně náznaků, které čtenáře vedou – prostřednictvím vlastních zážitků – rovnou do všech zákoutí vyprávění, která není možná servírovat na stříbrném podnose. Dobrá povídka vyžaduje obratného autora i zkušeného čtenáře a svazuje tuto dvojici víc, než dokáže leckterý román. Lubomír Macháček mezi takové spisovatele patří a číst jeho texty je sice náročný, ale jedinečný zážitek. Jeho nová sbírka povídek nazvaná *Zelené vdovy* to znovu potvrzuje.

V knize najdeme dvanáct povídek, jejichž téma lze zobecnit pojmem „mezilidské vztahy“. Téma velmi obecné, mnohokrát použité, často však zrádné. Záludnost spočívá ve věrohodnosti. Čtenář rychle vytuší, pokud je zápletka vyumělkovaná. Z povídek Lubomíra Macháčka je však naopak cítit jeho dlouholetá zkušenost psychologa. Nejde snad o to, že by autor musel hledat náměty ve své praxi, Macháčkovy povídky nejsou strohé příběhy ze zákulisí ordinace, ale hloubka ponoru do duše svých hrdinů svědčí o empatii, rozvinuté lety naslouchání cizím stížnostem.

Povídky tvoří jakousi časovou linku vedoucí životem – od dětství, či spíše chlapectví, až ke stáří. Každý věk s sebou nese své problémy a žádnou z těchto etap nelze označit za jednoznačně šťastnou nebo bezstarostnou. Označit ale Macháčkovy texty za depresivní, by bylo hrubé zjednodušení. Je pravda, že se jeho hrdinové dostávají do situací, které v nich vyvolávají spoustu nepříjemných myšlenek a neradostných úvah o životě, ale nikdy nepropadají destruktivní beznaději, vždy zůstává alespoň náznak naděje, malá dvířka, kterými lze důstojně odejít.

Ale zpět na začátek. Hrdinové prvních povídek *Celý svět*, *Po válce* a *Ani jeden kůň* jsou chlapci tápající ve svém dospívání, hledající přátelství nebo lásku. Příběhy autor zasadil do reálných kulís měst, ve kterých žil či studoval. Přímo je sice nejmenuje ani nezdurazňuje jejich atributy, avšak jde o specifický rys textů Lubomíra Macháčka. Vyjma sci-fi povídek, vzniklých v sedmdesátých letech, se děje jeho textů odehrávají téměř výhradně na místech, která důvěrně zná, nejčastěji v rodných Pardubicích.

V *Betlémských hvězdách* dochází ke střetu mládí a zralého věku, konflikt ovšem neeskaluje do násilí, ale vyvolává v hrdince na malou chvíli chuť se svému věku vzepřít. Ženy v povídkách *Čtyři hodiny* a *Žena Bouře* nemohou snad být rozdílnější, ale oba muži, jež se s nimi pokoušejí žít, jsou postaveni před podobný problém – otázku, na jakém místě v žebříčku hodnot svých partnerek stojí. Hradbu záliby ve sbírání odpadků nebo snahu o intenzivní prožívání života nedokážou překonat a ani by to nebylo racionální.

V povídce *Ta slova*, ty věty dokázal autor syntetizovat problematiku složitého vztahu syna a otce s úvahami o touze psát. Odpověď na otázku, jaký má tvorba smysl, pouze naznačuje, čtenář si musí vytvořit svůj vlastní postoj. Snad právě v této povídce můžeme hledat autorovo krédo, není to ale hledání jednoduché.

Titulní text *Zelené vdovy* připomíná fenomén, které se u nás ve větší míře objevil teprve nedávno. Stát se manželkou úspěšného muže, mít dostatek peněz, nemuset chodit do práce, koupit si téměř vše, na co si člověk vzpomene – to je sen mnoha žen. A abych ženám nekřivdil, mnoho mužů by si dalo také říct, avšak stereotypy, jimiž se řídí moderní západní společnost, málokdy umožní vznik takového páru, kde žena vydělává spoustu peněz a muž si je bezpracně užívá. Realita bývá, jako obvykle, jiná. Mnoho zelených vdov nedokáže takový způsob života psychicky unést, propadají depresím, práškům, alkoholu nebo idealistickým aktivitám. Zaměstnaný muž takové myšlení své ženy nechápe a netuší, z čeho podivné nálady a hysterie jeho manželky pramení.

Závěrečná povídka *Prostor k pronajmutí* bilancuje a jak tomu obvykle bývá, vzpomínky nejsou vždy příjemné, zvláště když je konfrontujeme s přítomností. U Juliána vedou k uzavření se do sebe, odmítání pomoci cizích lidí. Získat jeho důvěru lze velmi obtížně. Přesto i on má své sny, svůj vnitřní svět, kam už nikdo nemůže.

I ostatní povídky mají propracovaný psychologický základ a jejich hrdinové, přes rozdílnost svou i svých problémů, řeší podobné věci. Málokdy aktivně mění své postoje, spíše se je pokouší ujasnit a sžít se s nimi. Povídky většinou neustí do pointy, čtenář je nad nimi nucen se zamýšlet a vcítovat se do situací, v nichž se postavy ocitají. V dnešní rychlé době, v níž ze všech sdělovacích prostředků křičí reklamy na zábavu a vnucují nám názor, že právě do ní máme vložit všechny své peníze, představuje kniha *Zelené vdovy* záchytný bod pro lidi, kteří se nechtějí bezduché zábavě poddat.

MACHÁČEK, Lubomír. *Zelené vdovy*. 1. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2015, 180 s. ISBN 978-80-7465-153-3.

Jiří Lojín

(Zveřejněno na www.vaseliteratura.cz)

PODLAHA Z TRÁVY, STROP Z HVĚZD

Pardubická spisovatelka IVA TAJOVSKÁ literárně debutovala souborem *Jepičí hvězdy* (Eroika 2006). Podle povídky *Archiv* natočila Česká televize stejnojmenný film. Následoval román *Matky matek* (2007), *Pavučiny touhy* (2009), povídkový soubor *Jarmark obnažených duší* (2010) a novela *Odkladiště náručí* (2013). Všechno v nakladatelství Eroika.

Autorka nepochybně čerpá ze svých zkušeností z působení v sociální sféře.

V letošním roce 2016 přichází nakladatelství s novelou **PODLAHA Z TRÁVY, STROP Z HVĚZD**. Osobně si myslím, že jde o název jako ušitý na míru, který nám spolu s nápaditou obálkou Zdeňka Šaška napovídá, o čem bude řeč, ještě než začneme číst první stránku knížky. Od chvíle, kdy jsem ji dočetl, chce se mi napsat, že Iva Tajovská uvila ve své novele jakousi kytici z lidských osudů. Její postavy se ocitají na pokraji bezvýchodnosti. Jedni podléhají tlaku okolností, jiní přežívají – pokud nezasáhne smrt – a nalézají cestu, i když je v jejich podání i nadále ostře trnitá.

Z postav, které se v novele objevují a víceméně jí dominují, je třeba jmenovat zvláště Petra Bakla, který už v první kapitole je vyhozen z bytu manželkou Jolanou, tchánem a tchyní, triem, které ho už dlouho psychicky terorizuje, vlastně byl trpěn pouze proto, že ho obírali o peníze z invalidního důchodu, které nastrkají do hracího automatu s vidinou výhry. Už jako bezdomovec, nás Petr provází až do samého konce příběhu, který je bezpochyby jen tou pověstnou špičkou ledovce. Dalo by se říci, že při vši smůle, která se na Petra hrnula, ho potkalo štěstí v podobě staršího bezdomovce Antonína Jiráňka, který Petra vezme do svého přístřešku v remízku nedaleko nádraží, ale z pozvání „na ohřátí“, se stane společně bydlení. Spolu jezdí s Jiráňkovou kárkou po městě a vybírají kontejnery. Petr má sen hrát na kytaru a skládat písničky, Antonín jeho sen podporuje. V zimě bohužel

Antonín prochladne a Petr ho musí odvézt na kárce na pohotovost nemocnice, kde lékaři konstatují zápal plic. Nedaří se jim srazit vysokou teplotu, antibiotika nezabírají. Od chvíle, kdy se Petr dozví, že Jiránek skonal, jako by ho i ta trocha štěstí opustila... Další pozoruhodnou aktérkou příběhu je Vlasta Veselá, před lety úspěšná učitelka s titulem magistry, stále více zahleděná do minulosti, její komunikace s okolím se postupně zhoršuje, většina ji považuje za divnou a to je až moc kulantně vyjádřeno. Má dceru, která je vysokoškolsky vzdělaná a je dokonce vědeckou pracovnící, ale nemá pro matku čas a pochopení už vůbec ne. Díky přátelství s Petrem, který Vlastu bere jako sobě rovnou, cítí příliv činnosti. Její zpěv pod sprchou, přeruší bušení na dveře. Spolu s nadávkami souseda vyslechne, že jeho byt znovu vytopila. Dcera, která je majitelkou bytu, je hluchá k jejím prosbám, donutí ji odejít do azylového domu. Jen tolik k ději.

Po všech těch drsných peripetiích, které drásají nervy, si čtenář zřejmě oddechne a dokonce se může mylně domnívat, že příběh spěje k sladkému happyendu, ale jde pouze o jakési uklidnění situace.

Iva Tajovská bezesporu umí navodit atmosféru, dokonce mě napadá, že o svých lidičkách ví více, než oni věděli sami o sobě. Zkušeně a realisticky nám přibližuje prostředí, dává poznat charaktery lidí, kteří se v něm pohybují. Nesnaží se opeňovat příběh okrasami, které by ho zjemnily, aby se stal stravitelnějším. Píše tak, abychom pochopili a hlavně si uvědomili, že něco takového je nepřijatelné. Slovo za slovem, větu za větou se poddáváme toku jejího líčení, jak mnozí mezi námi žijí, a je nám krušno, když si uvědomíme, že mohou existovat takové nelidské podmínky v našem věku.

Milan Dušek

PRAKTICKÝ PRŮVODCE DEPRESÍ

Deprese, jako každá jiná nemoc, může postihnout kteréhokoliv člověka. Její zákeřnost tkví v tom, že pokud dostaneme chřipku nebo angínu, navštívíme většinou automaticky lékaře nebo si zalezeme do postele. S depresí je to jiné. Dočteme se o to m v knize Miroslava Skačáního *Pomóc! Trpím depresí!*

Miroslava Skačáního známe jako autora, který si dokáže najít zajímavé téma. Ať už jde o historii v knize *Poslední oběť války*, nebo současnost v *Příběhu muže, který zabíjel z lásky*. V prvním případě se dozvídáme o méně známém osudu lidí v takzvaných jazykových ostrovech, tedy v místech, která byla v rámci záboru Sudet připojena k Německu přesto, že ležela ve vnitrozemí, ve druhém lze poznat různé pohledy při rozhodování o trestu smrti. Povolání psychiatra dává autorovi jistou výhodu v profesionální znalosti lidské povahy a v jeho textech to lze vycítit, zejména ze způsobu, jakým ke svým postavám přistupuje. Proto ho také zajímají lidé s patologickým chováním jako v knize *Vraždy ze závisti*, jež se stala předlohou k celovečernímu filmu *Hodinu nevíš*, zpracovávajícím tzv. nemocniční vraždy.

I když knihu *Pomóc! Trpím depresí!* lze zařadit formálně mezi beletrii, její postavení je trochu odlišné. Předznamenává to již titulní strana, autor tentokrát před své jméno zařadil i titul MUDr. Nejde o – v beletrii – nezvyklou, byť oprávněnou hrdost na dosažené vzdělání, ale signál směrem k čtenáři, že má před sebou publikaci napsanou odborníkem.

Problematicky deprese jsem se již dotkl v úvodu, a přestože není účelem recenze psát právě o ní, je nutno zdůraznit její zákeřnost, aby lépe vynikl význam knihy. Pacient totiž často není schopný nemoc identifikovat a co je horší, nedokážou ji rozpoznat ani lidé z nejbližšího okolí. Podílí se na tom i způsob, jakým slovo „deprese“ chápeme. Cílem knihy je přiblížit čtenáři celou škálu příznaků, provázejících chorobu, a také určité krizové scénáře týkající se interakce s prostředím. V neposlední řadě chtěl autor zdůraznit, že je deprese léčitelná a že má smysl s ní bojovat.

Autor zvolil zcela správný formát knihy, útlá brožura rozhodně neodradí ani slabší čtenáře. Navíc – děj je přímočarý jen s jednou výjimkou, kdy se autor pokusil o malou retrospektivu, která nedopadla příliš dobře. Jednoduchý tok děje a nekomplikovaná forma přispívá k dobrému porozumění textu i lehkému přijetí čtenářem. To je, zdůrazňuji, velice důležité, je nutno si uvědomit, že knihu mohou číst právě lidé, kteří se nacházejí v určité fázi deprese a nejsou tedy schopni vnímat komplikovanější informace.

Snaha o komplexní pojetí příznaků nemoci vedla k tomu, že je hlavní hrdinka Dáša postižena prakticky všemi symptomy, nemoc postupně graduje až k pokusu o sebevraždu. Asi by bylo potřeba zdůraznit, že by si potenciální nemocný čtenář neměl říct: „Mně vlastně nic tak strašného není, ta ženská je na tom mnohem hůř,“ ale rozpoznat paralelu mezi svým osudem a Dášiným. Kniha Miroslava Skačániho je především fikce, i když založena na mnoha skutečných případech.

Kniha *Pomóc! Trpím depresí!* je užitečnou publikací pro lidi trpící touto nemocí o pro jejich nejbližší. Právě ti by měli věnovat několik hodin svého času – víc jim četba útlé příručky nezabere –, aby dokázali pomoci. Protože v tomto případě to sám nemocný nedokáže.

SKAČÁNI, Miroslav. *Pomóc! Trpím depresí!*. Třetí vydání. Jihlava: Miroslav Skačáni 2015, 86 stran. ISBN 978-80-260-8927-8.

Jiří Lojín

(Zveřejněno na www.vaseliteratura.cz)

- **Lidská práva jsou klacek, který je možno pozvednout kdykoli proti komukoli.**

aforismy František Uher

Kladský sborník XI s Dívkou na břehu moře

Uběhly již dva roky, kdy jsem ve čtvrtletníku KRUH představil Kladský sborník X se prací Viléma Kmunička o díle trutnovského rodáka, spisovatele Petra Prouzy, který se Trutnovsku i kladskému pomezí věnoval i dále v románech Psychiatr a Dřevěné ženy. Kladská komise historiků i v tomto roce přináší řadu zajímavých studií a materiálů českých a polských historiků se zaměřením na region Kladska a českého příhraničí. Na více než 290 stranách se mohou čtenáři seznámit s novými objevy historiků na minulost tohoto kraje. S vědomím literárního zaměření našeho bulletinu bych z historických prací jmenoval obsáhlejší materiály Jana Raila a Jaroslava Šůly - Kladští Češi v osvobozenéckém boji proti hitlerismu, za osvobození Českého koutku a jeho připojení k Československé republice, studii Růženy Hlušíčkové a Jaroslava Šůly- Josef Bernard, český starosta města Lázně Chudoba v Kladsku v roce 1945 a kladský aktivista v letech 1945 – 1947. Tím bych nechtěl přehlížet zajímavé a přínosné práce dalších českých a polských historiků, které sborník hojně nabízí.

Pro literáty a knihovníky budou zajímavou informací stati věnující se literatuře. Obsáhlou studií je zde práce Viléma Kmunička – Dívka na břehu moře, která je věnovaná dílu básnířky, překladatelky, fotografky a mnohaleté organizátorky česko-polských literárních kontaktů a mezinárodních festivalů poezie v Čechách a Polsku, Věry Kopecké. Z obsáhlého komentáře k básnickým sbírkám autorky a řadě překladů ve sbornících a sbírkách polských a ruských autorů, čtenář Kmuničkovy práce vycítí lidské zaujetí básnířky nejen pro její „adoptivní“ domov na Broumovsku, ale i citové naplnění sousedského vztahu přes česko-polskou hranici. O tom pak svědčí i přiložená bohatá bibliografie díla Věry Kopecké, členky Obce spisovatelů a Střediska východočeských spisovatelů.

Další částí s literárním zaměřením je od autorů Jaroslava Šůly a Vladimíra Wolfa – Kladsko v kronice Josefa Kubína (1900-1975) z Olešnice **v Orlických horách. Zde jde o ukázky z rodové kroniky Josefa Kubína, který prožil mládí v Kladsku, v Hlukách (obci Koukov) a svými zápisky, doplňovanými často až při svém pobytu u syna v padesátých až sedmdesátých letech v Trutnově, vzpomíná na přelomové události první poloviny 20. století v Kladsku, na běžný život i na pozdější okamžiky setkávání s krajany ve staré domovině, v Čechách. Závěr tak vyznívá v jakýsi rondel, kamarádem Josefa Kubína, se kterým se stýkal až do přítelovy smrti v roce 1969, byl bývalý starosta Lázní Chudoby (Kudowa Zdrój v Polsku) Josef Bernard.**

Sborník opět vyšel za editorského a organizačního vkladu profesora Vladimíra Wolfa, s přispěním redakční rady a řady i místních sponzorů ve vydavatelství a nakladatelství LUPUS.

Luboš Zelený

PARDUBICKÉ STŘÍPKY 2015 – pokračování

VÝTĚZ III. KATEGORIE

MATĚJ PROKOP 4. ročník (9. třída) Gymnázium Dašická, Pardubice

Co dokáží lidské ruce

Jmenuji se Abraham, je mi 30 let. Žiju v Polsku. Vzhledem k událostem, které se poslední dobou dějí, jsem ucítil potřebu začít si zaznamenávat důležité okamžiky svého života.

10. ledna 1940

Už pár měsíců se všude producírují nacisté a židé jsou různě diskriminováni, ale to, co se mi dnes stalo, jsem opravdu nečekal. Ráno jsem vstal, uvařil si kávu a vydal se do obchodu.

U konzumu byly rozbité výlohy, zboží vykradené. Po ulici pochodovali Němci a skandovali: „Pryč se židy, Hitler je spása Polska.“ Tohle pořvávali stále dokola. Když jsem to uslyšel, přeběhl mi mráz po zádech, a tak mě to vystrašilo, že jsem hned utekl domů.

16. ledna 1940

Když jsem šel do práce, začal mi nějaký mladík otevřeně nadávat: „Táhni si zpátky do Arábie, v Evropě židy nikdo nechce“. Tahle událost mě jenom utvrdila v tom, že v Polsku už není bezpečno. Vlna antisemitismu se žene Polskem jako rozjetý vlak, který se už zastavit nedá. Někteří se snaží emigrovat, ale já vím, že se to povede jen hrstce lidí. Nacisté jsou drsní, utéct nikoho jen tak nenechají.

18. ledna 1940

Nemůžu tomu uvěřit, zabavili mi obchod, přišel jsem o všechno. Židům zakázali vykonávat některá povolání. Na prsou musím nosit židovskou hvězdu s nápisem „JUDE“. Diskriminace židů je všude. Modlím se, aby válka skončila co nejdřív.

20. ledna 1940

Díky událostem předchozích dnů jsem stále mírně vystrašený. Brzo ráno mi někdo hrubě zaklepal na dveře, otevřel jsem a uviděl tři muže oblečené do nacistických vojenských uniforem. Na krku měli nápisy SS. Muž vpředu začal mluvit: „Oznamujeme vám, že budete přemístěn na místo speciálně určené pro židy.“ Musel jsem si sbalit pár nejpotřebnějších věcí a odvedli mě na vlak do židovského ghetta založeného nacisty v Polsku. Vlak tam dorazil krátce po poledni. Ghetto vypadalo jako normální čtvrť, ale byla to spíš hodně nepovedená napodobenina města obehnaná ostnatým drátem. V ghettu mi byl přidělen pokoj se sedmi dalšími lidmi. Nevěřili byste, jak se může osm lidí vejít do tak malé místnosti. K večeři jsem dostal takový kousíček chleba, že mi to přišlo spíš jako porce pro hodně malého psa.

21. ledna 1940

Ráno mi nabídli buď práci v továrně, nebo práci dozorce ve vězení. Ve vězení bych měl sice lepší pracovní dobu, ale myslím si, že bych na tvrdou práci bachaře fyzicky ani psychicky neměl. Proto jsem se rozhodnul pro továrnu. Pracovní doba od 6 hodin ráno do 4 večer s jednou přestávkou na oběd je sice drsná, ale zase je to práce poměrně nenáročná. K večeři jsem opět dostal kousek chleba se salámem. Vypadá to, že budu mít každý den stejný jídelníček. Ale cokoliv je lepší než hlad.

22. ledna 1940

Život v ghettu se může zdát podobný jako život v normálním městě, ale tak to rozhodně není. Ghetto sice vede židovská rada, kterou zajímá pohodlí židů, ale stejně dostává rozkazy od nacistů. Navíc jsme nemohli vycházet ve večerních hodinách ven. Nejhorší je, že jste izolováni od společnosti a celkově od světa. Ráno jsem se probudil, je krásný den, ale já musím jít pracovat do hnusné nacistické továrny. Ke snídani jsem si dal kousek chleba a odešel jsem. Cesta do továrny mi zabrala asi 10 minut. V továrně vyrábíme tanky pro Němce. Celkově je to strašný pocit, když pracujete pro někoho, kdo vás násilně odvedl z domu a zabavil všechn váš majetek. Po práci jsem šel večerní ulicí a vtom jsem potkal velkého, od pohledu silného muže. Zastavil mě a povídá, abych mu navalil prachy. Pokusil jsem se utéct, ale on mě hbitě chytil za paži a dal mi do obličeje takovou ránu, že se mi protočili oči, a omdlel jsem. Probudil jsem se a nade mnou byli dva muži. Jeden muž byl postarší, druhý byl mladý, pohledný. Zeptal jsem se, kde to jsme. Byla to provizorní modlitebna. Až teď jsem si uvědomil, že zdi místnosti jsou popsané typickými židovskými symboly. Na ránu mi dali ledový obklad, pomodlili jsme se a šel jsem zpátky do ubytovny. Říkal jsem si cestou na „večeři“, že do té modlitebny musím začít chodit pravidelně.

30. března 1940

Život v ghettu je strašný, ale už si začínám zvykat. Každý den chodíme do modlitebny a začínám nacházet i nové přátele. Modlím se, abych to tu vydržel do konce války.

10. června 1940

Dnes přijeli Němci natáčet krátký propagační film. Hrajeme na něm fotbal, zpíváme, děti se smějí. Film má navodit pocit, že se nám tu líbí, ale tak to rozhodně není. V poslední době někteří lidé z ghetta vlakem odjíždějí pryč, nikdo sice neví, kam ten vlak jede, ale říkali nám, že jezdí na místo, které je v porovnání s našim ghettom ráj. Muži z městské rady tvrdí, že se tam dostává víc jídla, normální platy a celkově se tam žije líp. Kolik je na tom pravdy, nevím, ale zřejmě je to naše jediná naděje, jak se odtud dostat pryč.

24. prosince 1940

Dnes jsou Vánoce. Poprvé od příchodu do tohoto místa jsem šťastný, žádné dárky jsem sice nedostal, ale Štědrý večer jsme stejně oslavili krásně. Sedli jsme

si s kamarády, zpívali, jeden dokonce sehnal i flašku rumu. Víím, že teď do deníku nic moc nepíšu, ale mám proto své důvody. Za prvé na to poslední dobou nemám energii. A za druhé je to tu pořád stejné, od 6 do 4 pracuju, večer se chodím modlit a nic zajímavého se tu prakticky neděje.

1. říjen 1941

Jeden z členů židovské rady mi dnes říkal, že možná pojedu do toho města, o kterém nikdo nic neví. Z této zprávy jsem moc šťastný nebyl, protože se tu poslední dobou začíná proslychat, že to zase takový ráj není. Věřím, že kdyby se mi mělo něco stát, Jehva mě ochrání.

3. říjen 1941

Tak je to definitivní. Oznamili mi, že zítra večer odjízďím vlakem do neznáma. Překvapilo mě, že si nemůžu sbalit žádné věci. Je to celé nějaké divné. Vlak jezdí do nějakého lepšího místa? Nechápu to, ale zřejmě je to můj osud.

4. říjen 1941

Jdu z práce na vlak, nesmím si nic brát, ale deník a tužku se mi propašovat podařilo. Podle mě je zaznamenání toho, co se mnou bude dál, velice důležité. Už ve vlaku to bylo zvláštní. Byl to vlak pro dobytek, ne pro lidi. Ve vagonu, do kterého mě poslali, se mačkalo strašně moc lidí. Celý vlak měl asi 20 vagonů. Když jsme přijeli na místo, pochopil jsem to. Nebylo to ráj, byl to pracovní tábor. Na bráně byl německý nápis „Arbeit macht frei“. Tábor se jmenoval Chelmno. Po příchodu nás svlékli donaha, vytetovali nám číslo na předloktí. Od této chvíle jsme přestali existovat jako lidé se jménem, stali jsme se číslem. Poté nás nahnali do hangáru. Pracovali jsme na směny a střídali se na palandách.

5. říjen 1941.

Ráno jsem vstal, dostal malinkou porci chleba a šel jsem pracovat do továrny. Vyrábíme zde vojenskou techniku. Poté přišla noc a s ní zima, strach a hlad. Nemáme teplé oblečení, boty, přikrývku, zkrátka nic.

30. říjen 1941

Začínám chápat, jak to tu chodí. Život tu nemá žádnou cenu. To, že někdo umřel, znamenalo nové lůžko, boty a deku pro ostatní. Jsme jako tupé ovce. Stále pracujeme, nebo spíme. Dozorci jsou tu tvrdí, viděl jsem, že několikrát i umlátíli člověka k smrti. Kam se ztratila lidská důstojnost? Jak může taková zvěrstva páchat lidská ruka? Nechápu.

15. listopadu 1941

Do tábora se dostala úplavice. Lidé umírají. Nemoci a únava. Hodně lidí ztrácí naději a prostě to vzdá. Já zatím přežívám.

16. listopadu 1941

Dnes jsem na vlastní kůži poznal, jak zlé mohou být vši a blechy. Mají je tu skoro všichni, ale já je dostal až dneska. Už to tu asi moc dlouho nevydržím.

10. prosince 1941

Je to tu nepředstavitelně kruté. Cítím, že už bude brzy můj konec. Ještě bojuji, ale už moc dlouho nebudu.

14. prosince 1941

Zítřka na mě vyjde řada na hygienu, už si ani nevzpomínám, kdy jsem se naposledy sprchoval. Těším se. Cítím se tak unavený...

15. prosince 1941

Tato práce je pouze můj výtvar, nejsou v ní zmíněny reálné osoby a neručím za přesnost historických faktů.

VÍTĚZKA IV. KATEGORIE

KATEŘINA CHARVÁTOVÁ, 3. roč. (15 let) Gymnázium Boženy Němcové, Hradec Králové

Kam vedou koleje?

Koleje. Už jako malého kluka mě fascinovaly. Dlouhé železné čáry, táhnoucí se až k obzoru. Moc rád jsem pozoroval jejich změnu v průběhu roku. Jak se leskly v záchvěvu prvního paprsku. Jak mezi pražci vzdorně prorazila své první lístky tráva. Jak byly pokryty krůpějemi třpytivé ranní rosy v létě a bělostným jiskřícím sněhem v zimě. Už to nebyl jen kus železa, bylo to v mých očích kouzlo. Nejkrásnější však byly za studených podzimních rán, kdy je mráz pokryl jinovatkou. Vypadaly v tu chvíli tak křehce – jako mamčinina krajka. A jak zářily, když ranní sluce rozehrálo krystalky všemi barvami. Žasl jsem nad tím, jak příroda může vytvořit něco tak drobného, přesného, dokonalého... Bylo to tajemné, ohromující...

Chodil jsem kolem nich s babičkou na procházku. Vždycky jsme je u šípkového keře přešli a pokračovali směrem k potůčku, kde jsem používal lodičky.

Vlak se tam u nás ukázal jen zřídka, ale když se přece jenom nějaký objevil, koukal jsem na něj s otevřenou pusou. Báł jsem se ho, ale zároveň mě fascinoval. Vždy jsem mu zamával, nikdy jsem nezapomněl. Nikdy.

Když jsem byl starší, mávat vlakům mi už přišlo dětinské. Místo toho jsem si začal všimát lidí uvnitř a přemýšlel jsem, kam asi jedou. Vlak mi připadal jako kniha, plný vzpomínek, myšlenek a příběhů všech lidí, kteří v něm sedí...

Představoval jsem si, jak pánové s buřinkami spěchají do práce a mudrují, že je vlak díky mrazu opožděný. Děti, které mělo obličej a ručičky přilepené na okýnko, jsem v hlavě přimaloval ohromený výraz. Viděl jsem, jak si dámy upravují kloboučky, když nastoupily, a věděl jsem, že se kotlár již těší domů na svou ženu a děti, zatím co si utírá své oosené, umouněné čelo a přikládá uhlí. Vlak jsem si představoval jako důležitý článek v životě lidí. Jako úsek na trati, který lidé urazí, když někam cestují, jako pomocníka, když potřebujete k doktorovi do vedlejšího města. Jako kouzelný nástroj, který vám pomůže, když chcete potěšit přátele a rodinu svou návštěvou. I pro mě, i když jsem vlakem nikdy nejel, byl

vlak důležitou součástí dne. Pozoroval jsem ho a přemýšlel jsem o něm celý den, všechny mé obrázky tvořily vlaky. Vlak podněcoval moji fantazii, vzdělával mě, když jsem si o něm četl příběhy.

Vždy jsem toužil tím vlakem jet. Rozjet se po kolejích až za obzor, zjistit, co tam je...

Občas jsem zastavil některé lidi, kteří z toho vlaku vystoupili, a ptal jsem se jich, jaké to je, jet v něm. Většina lidí jen zavrtěla hlavou, něco zamumlala a spěchala dál.

Dva lidé ale do této skupiny zdaleka nepatřili. Muž a žena. Necestovali spolu, vlastně spolu neměli nic společného, až na jednu věc. Měli k vlakům vztah.

Ta mladá žena s vlasy staženými do pevného uzlu považovala vlak za špatnou věc. Tvrdila mi, že kdyby nemusela navštěvovat svou nemocnou tetičku, vůbec by s ním nejezdila. Vlak prý ničí. Plaší zvířata a kácejí se kvůli němu stromy. Kvůli kolejím. Spousta lidí vlakem odjíždí pryč, na internát, na vojnu,... Vlak prý podle ní nejen lidi spojuje, ale i rozděluje... Neměla vlak ráda. Radila mi, ať jezdím raději na kole, jako ona. Prý si pak člověk více uvědomí krásu krajiny.

Ten vysoký muž s rozčepřenými vlasy naopak vlaky miloval. Byl snílek, jako já. Vyprávěl mi, jak se krajina míhá, když vlak jede rychle. Popisoval mi, jak v jedoucím vlaku stékají po okně kapky deště šikmo, jak vítr čechrá vlasy, když se otevře okénko. Vyprávěl mi, že pracuje ve veliké továrně, kde se vlaky vyrábějí, že vlakům dává život, že vymýšlí jejich tvar, že je tvoří.

A já měl jasno, od této doby jsem chtěl být jako ten vysoký muž. Chtěl jsem tvořit vlaky. Moje představy o vlcích se změnily, začal jsem na ně nahlížet jako na stroje fungující díky složitým mechanismům, a ne jako na kouzlo. Začal jsem číst odborné články a kreslit vlastní návrhy vlaků. Dělal jsem vše pro to, abych byl jednoho dne jako ten pán z vlakového nádraží.

Ale potom se z nenadání stalo něco, čemu jsem moc nerozuměl, nebo spíše jsem tomu nechtěl porozumět. S příchodem nacizmu s námi začali nakládat jinak, jako kdybychom nebyli lidé – prý proto, že maminka je Židovka – jako kdyby to bylo něco nakažlivého. Stali se z nás vyvrhelové společnosti. Někteří naši přátelé nás sice stále i přes zákazy navštěvovali, ale pro většinu lidí jako bychom neexistovali – báli se. Zakázali mi kromě jiných věcí i chodit do školy, to jsem nesl velice těžce. Mohl jsem se totiž rovnou vzdát svého snu, ale to bych nebyl já. Stále jsem snil, že se to jednoho dne změní, a tak jsem zahájil samostudium.

Největší bolest však přišla spolu s dopisem, díky kterému mi vlak vzal rodiče. Seběhlo se to velice rychle - dopis, balení kufrů, slzy, slova, a pak už je vlak vezl daleko, daleko ode mě a od domova. Druhý dopis na sebe nenechal dlouho čekat, přišel pár týdnů po tom, co odjeli rodiče. Na své obálce nesl mé jméno a v sobě můj ortel.

Poprvé jsem jel vlakem, ale jel jsem jím za takových okolností, že jsem ho začal nenávidět. Poprvé jsem mával z vlaku ven - své babičce - a ne vlaku jako malý klouček s babičkou. Místo úsměvu od ucha k uchu se mi po tváři řinuly slzy a tvořily tam malé potůčky podobné těm na okně, když prší. Krajina ubíhala a místo toho, aby mi rychlost dělala radost, drtila mě. Svým zvrhlým způsobem se mi plnil můj dětský sen - jel jsem vlakem. Jenže to bylo něco jiného. Já ten vlak nenáviděl, nenáviděl jsem koleje, i když jsem věděl, že ony za to nemohou. Nemohl za to ani vlak, ani koleje, ale lidé. Za všechno vždy mohou jen lidé.

Krajina uháněla a já se stále víc a víc blížil neznámému místu. Ale nyní jsem věděl, že to místo není nic dobrého. Bylo tam něco, co mi vzalo rodinu, ten název se mi vůbec nelíbil, nenáviděl jsem ho. Osvětím, to jméno se mi vrylo do srdce a udělalo mi na něm šrám, který se nikdy nezhojí.

ZAZNAMENÁVÁME A KOMENTUJEME

JUBILEA

Půlkulatá: Václav Franc 26. 10.

Kulatá: Luboš Zelený 23. 12.

NOVÉ KNÍŽKY ČLENŮ V ROCE 2016

- Věra Kopecká a kolektiv - **KDYŽ BROUMOVSKÉ STĚNY PŘETÉKAJÍ POEZIÍ** - Sborník je výsledkem práce tvůrčích dílen 16. Dnů poezie v Broumově. Obsahuje básně zúčastněných, malby a fotografie. Verše polských básníků jsou v jejich mateřském jazyku.
- Věra Kopecká - **PADAJÍCÍ HVĚZDY** - sbírka básní ve vydavatelství Věra Kopecká. Ilustrační fotografie a obálka autorka. (2016, str. 111).
- Iva Tajovská - **PODLAHA Z TRÁVY, STROP Z HVĚZD** - román v nakladatelství Eroika. Obálka Zdeněk Šašek. (2016, str. 162).
- Václav Krejčík - **JEDENÁCT MINUT - DENÍK AUTISTICKÉHO CHLAPCE** - Soubor povídek ve vydavatelství Naplněný život. Ilustrace Mária Krejčíková. (2016. Str. 90).
- František Uher - **DRAVEC** - Původní česká detektivka v nakladatelství Moba Brno. Pevná vazba. (2016)
- Petr Chvojka - **POLDA A OLDA, kniha 1** - komiks. Nakladatelství Albatros Praha. Ilustrace J. Malák. Pevná vazba. (2016, 176 str.)

ZPRÁVY Z OBLASTÍ

PATNÁCTÁ ŘEHEČSKÁ SLEPICE

Již popatnácté se v Knihovně Václava Čtvrťka v Jičíně vyhlašovaly v sobotu 2. dubna 2016 výsledky literární soutěže humoru „Řehečská slepice“. Letošní ročník byl v próze nový, neboť soutěžící měli za úkol dopsat text Václava France. Kromě toho se soutěžilo v poezii (oslavná báseň na velikány) a písňovém textu (na známou lidovou píseň).

Celkem se sešlo více než 50 prací ve všech kategoriích. A mezi oceněnými nechyběla ani členka Střediska východočeských spisovatelů Olga Novotná (3. místo v kategorii próza za povídku „Den pro Františka“). Ceny úspěšným autorkám a autorům předávala předsedkyně SvČS Eva Černošová.

Úspěšné humorné odpoledne přineslo i satirickou přednášku „Život a dílo Václava France“, kde se účastníci dozvěděli řadu zajímavých detailů ze života Václava France, například jak se důvěrně znal s Josefem Švejkem či co jej pojí s Karlem Jaromírem Erbenem, Karlem Václavem Raisem či Václavem Čtvrtkem.

Příští, již 16. ročník soutěže, bude vyhlášen na podzim tohoto roku.

Václav Franc

*V. Franc předává cenu Olze Novotné při vyhodnocení Řehečské slepice.
Přihlíží Eva Černošová, předsedkyně Střediska.*

- **Zaznamenali jsme dubnové číslo JMB – Newsletteru 22**, který vydává malíř, grafik a ilustrátor Václav Smejkal s redakční radou: Jana Soukupová a V. J. Homepage. Newsletter uvádí Smejkalovo Klenutí duchů. Tentokrát se věnuje výstavě UnO (Galerie pod radnicí v Ústí nad Orlicí), jubileu sběratele a výtvarníka Josefa Chalupského a vzpomínce na choreografa Pavla Šmoka.
- **Dne 27. 4. 2016 v konferenčním sále Studijní a vědecké knihovny v Hradci Králové** se uskutečnilo autorské čtení nových básní Jindřicha Tošnera pod

názvem Nemoce lásky. Poesii, ve které se střídaly básně reflektující Aristotelovo pojetí lásky s meditativním pojetím Budhy, vyslechlo 40 spokojených diváků. Básně o lásce, zklamání sexuální touhy, nevěry, nenaplněných představ o vztahu muže a ženy doplnily ve druhé polovině večera ještě texty o konečnosti života, vzrušení z vědeckých objevů i humorné fejetony o básnících a lékařích.

Foto z akce v HK, u mikrofonu Jindřich Tošner

- **Dne 25. 4. 2016** Eva Černošová v Infocentru na Eliščině nábřeží v Hradci Králové uskutečnila autorské čtení a besedu. Návštěvníci byli velmi vstřícní, vše proběhlo v přátelském duchu. Akce se vydařila, přišlo asi 70 lidí, museli se doplňovat židle.

E. Černošová při akci v infocentru v HK

- **5. května 2016** Jiří Faltus, Václav Smejkal a Milan Dušek podnikli cestu do Šumperka za básníkem a prozaikem **Miroslavem Kubíčkem**, který se chystá na operaci kyčelního kloubu, aby ho povzbudili. Návštěva proběhla v přátelském ovzduší a byla plná sentimentálních vzpomínek. Kolega Kubíček je v současné době nejstarším členem Střediska.

OBSAH KRUHU 44

J. Wienerová: ilustrace	1
M. Dušek: Na slovíčko s básníkem Lubošem Zeleným	2
J. Wienerová: * * *, Králi a královně	5
J. Dvořák: Žabožrouti	6
M. Urbanová: Rezignace, Staletý rozložitý strom, Šetrný cestující	10
A. Šlechta: Tichý	11
Z. Líbalová: Básně	14
E. Némethová: Dceřin deník	15
A. Kordíková: Květná neděle, V lukách	17
P. Pešát: Autoportrét	17

Publicistika

Š. Saadouni: Co pravíš Maryčko Magdonova?	23
M. Skačáni: Afrika	25
J. Lojín: Slovo k dalšímu zaměření rubriky	26

Představujeme

Medailonek Ludvíka Uhlíře	27
L. Uhlíř: Zával (úryvek z novely)	28
Medailonek Jiřího Uhlíře	33
J. Uhlíř: Božena Němcová	35

Host Kruhu 44

S. Šelkovej: Básně a informace překladatelky Věry Kopecké	39
---	----

Ohlasy a recenze

F. Uher: Z nových knih	40
J. Lojín: Zelené vdovy	41
M. Dušek: Podlaha z trávy, strop z hvězd	43
J. Lojín: Praktický průvodce depresí	44
L. Zelený: Kladský sborník XI s Dívkou na břehu moře	46

Pardubické Střípky 2016

M. Prokop: Co dokáže lidské ruce	47
K. Charvátová: Kam vedou koleje	50

Zaznamenáváme a komentujeme

Jubilea; Nové knížky v roce 2016; Patnáctá Řehečská slepice; Dubnové číslo Newsletteru 22; autorské čtení J. Tošnera ve Studijní a vědecké knihovně v Hradci Králové; autorské čtení a beseda E. Černošové v Infocentru na Eliščině nábřeží v Hradci Králové. 52

Aforismy: František Uher 4, 38, 45

Fotografie: Martin Žantovský, Ivo Martin, úprava dalších pro Kruh Míla Dušek

KRUH, bulletin Střediska východočeských spisovatelů

Ročník XII. – číslo 44 – červen 2016

Odpovědní redaktori: Milan Dušek, Jiří Faltus, František Uher, Věra Kopecká,
Jiří Lojín

Obálka: Jiří Hrabinec, Miloslav Dušek jun.

Vytiskl: OFTIS s. r. o. v Ústí nad Orlicí

Příspěvky do Kruhu 45 zasílejte:

Milan Dušek – Helvíkovice 104, 564 01 Žamberk (próza)

e-mail: spisovatel@milandusek.cz

Jiří Faltus – Zborovská 221, 563 01 Lanškroun (poezie)

e-mail: faltus.jiri@centrum.cz

Jiří Lojín – Svinčany 36, 535 01 Přelouč (Publicistika)

e-mail: vasil.pes@seznam.cz

Elektronicky ve WORDU (v text. Editoru) velikost písma 12, písmo Times New Roman.

Uzávěrka příspěvků: sobota 20. srpna 2016

Zveřejněné práce nejsou upravovány bez dohody s autorem.

Pardubice

Číslo vyšlo z předplatného členů Střediska a městských knihoven, které bulletin odebírají, s příspěvím vydavatelství OFTIS v Ústí nad Orlicí.

